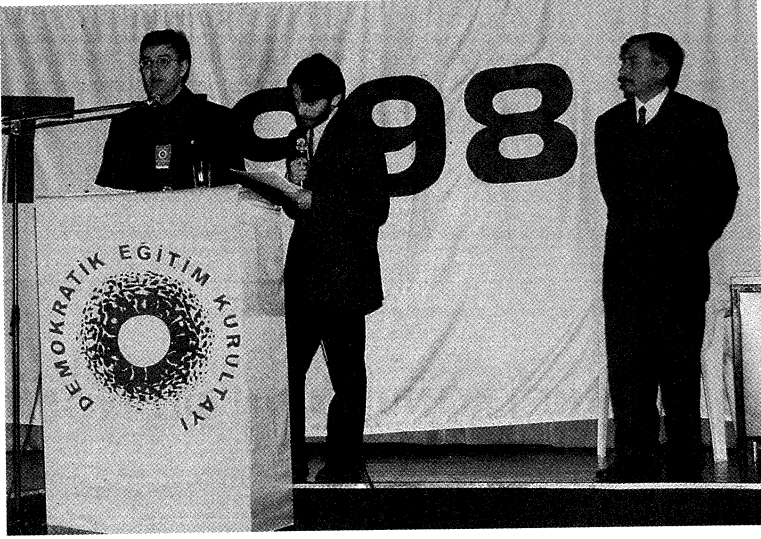

YABANCI KONUKLARIN BİLDİRİGELERİ

NLFS (Norveç) Temsilcisi, Geir Knapstad

NLFS (Norveç) Temsilcisi, Åslaug Korgsæter

NORVEÇ

NLSF

Reform 97: Norveç “Zorunlu Eğitim” Reformu ve Uygulamaları**Geir Knapstad ***

Çeviren: Rıdvan Korkut

Giriş

Norveç Okul Reformu; konusu, çalışma yöntemleri, değerlendirme ilkeleri, yönetim vb. gibi değişik açılardan değerlendirilebilir. Ancak ben konuya başka bir açıdan, çekirdek müfredattan alınan şu ifadede yer alan bakış yola çıkacağım:

“Eğitimin en temel amacı, bireylerin sahip oldukları potansiyelleri herkesin iyiliği yolunda kullanabilmesi ve toplumdaki gelişmenin insancılığına katkıda bulunması için kullanmaları yolunda teşvik etmektir.”

Norveç Öğretmenler Sendikası (NL) eşit eğitim olanaklarına ilişkin hakların, toplumun dayanışma ve refahının önemli birer parçası olduklarına inanmaktadır. Bu yüzden okulların tümü, aynı ulusal müfredata dayanan eşit hedeflere ve işleyişlerinde birbirine eşit düzeyde ve yeterli yapılara (finans, bina standartları ve diğer kaynaklar) sahip olmaları gereklidir. Öğretmenlerin eğitimi, öğretmen maaşlarıyla ilgili toplu görüşme ve pazarlıklar, çalışma saatleri vb. konular gibi ulusal bir sorumluluk olmalıdır.

Eğitim alama olanağı, ailenin zengin ya da yoksul olmasına, şehirde ya da kırsal alanda yaşıyor olmasına bağlı olmamalıdır. Biz okulun toplumsal eşitsizlikleri gidermek ve daha güçlü bir sosyal adalet yaratmak konusunda yardımcı olmasını istiyoruz.

Ülkemizde, “Yaygın Eğitim” olarak bilinen bu eğitim politikası, içinde bulunduğumuz yüzyıl boyunca sürekli desteklenmiştir. Toplumdaki değişiklikler doğrultusunda, sürekli daha fazla çocuk bu kavram içine katılmıştır. Kızlar ve erkekler aynı fırsatlara sahip olacaktır. Engelli çocuklar da diğerleriyle aynı statüye sahip olacaktır. Etnik ve dilsel azınlıkların çocukları yaştaşlarıyla aynı eğitim olanaklarına sahip olacaktır.

* Norveç Öğretmenler Sendikası Sogn og Fjordane (NLSF) Şubesi Başkanı.

Son on yıl içinde, yaygın eğitim kavramı piyasa ve rekabet düşünceleri adına tabanını yitirmiştir. Yapılan eleştiriler genelde yaygın eğitimin toplumun gereksinim duyduğu bilginin etkili gelişimi ve rekabetle uyumlu olmadığı biçiminde olmaktadır. Sendikamız görüşü desteklememektedir. Tam tersine, biz tüm çocukların etkili bir şekilde öğrenmesi için en iyi koşulların, ki bu hem sosyal öğrenmeyi hem de değişik konuların öğrenilmesi için geçerlidir, değişik özellik ve yeteneklere sahip çocukların birlikte eğitim gördükleri sınıf ve okullarda yaratıldığına inanıyoruz. Yaygın eğitim, toplumumuzun yitirmesi değil koruması gerekli olan değerleri temsil etmektedir; ancak bu, öğretmenleri ve okul yöneticileri her öğrenciye ilişkin özellik ve yeteneklere göre eğitimi uyarlamak gibi zorlu görevlerle karşı karşıya getirmektedir.

Reform 97: Norveç “Zorunlu Eğitim” Reformu

Eğitim Bakanlığına göre, reformun dört ana hedefi var:

- Bu, yeni bir müfredat ve program akışı sunan okul yönelimli bir reformdur. 1997 yılından itibaren, çocuklar eskiden olduğu gibi 7 yaşında değil, 6 yaşında okula başlayarak 9 yıldan 10 yıla uzatılan zorunlu eğitime dahi olmaya başladılar.
- Bu, okul yönelimli bir reformdur. Böylece okul, çocuklarına ve gençlere değişik öğrenme ortamları sağlamak konusunda sorumlu olmaktadır.
- Bu, aile yönelimli bir reformdur, çünkü düzenli okul sonrası etkinlikleri artırmaktadır.
- Son olarak, kültürel bir reformdur. Okul etkinliklerini yerel kültürel kurumlarla kaynaştırmaktadır.

Reform 97 aşağıdaki öğelerden oluşan yeni bir ulusal müfredat sunmaktadır.

1. Norveç'teki ilk, orta ve yetişkin okulları için çekirdek müfredat-genel kısım,
2. Zorunlu eğitim için ilke ve ana hatlar,
3. Konu öğretim programları.

Müfredat 10 yıllık zorunlu eğitim için ortak bir temel sunmayı ve böylece zorunlu eğitim ve sonraki aşamalar oranında bütünlük sağlamayı amaçlamaktadır.

Zorunlu Eğitim Üç Ana Aşamadan Oluşmaktadır

İlk Aşama (1-4. Sınıflar)

İlk aşamadaki eğitim anaokulu (kindergarten) ve okul geleneğine dayanmaktadır. Eğitim oyun aracılığıyla çocuğun doğal merak duygusunu ve keşfetme isteğini ortaya çıkartacaktır. Eğitim değişik konulardan parçalar içeren temalar sunacak biçiminde düzenlenecektir. Aşamalı olarak öğrenme daha fazla belirli konular üzerine yoğunlaşmaya başlayacaktır. Hem okul öncesi öğretmenleri hem de diğer öğretmenler bu yeni 1. sınıf/anaokulu öğrencilerine eğitim vermek konusunda yeterlidirler. Bu yüzden anaokuldan ilkokula geçişin kolay olacağı beklenmektedir. Yeni 1. sınıfın, çocuklara temel beceri ve bilgilerini geliştirmeleri için daha iyi bir fırsat sağlaması beklenmektedir. Eğer 1. sınıfta 18'den fazla öğrenci olursa iki tane öğretmen görev

yapacak; orta düzeyde (5-7. sınıflar), değişik konuların uygulamalı ve kuramsal öğeleri daha net bir biçimde ayrılacak ve orta altı düzeyde (8-10 sınıflar) öğrenciler planlama ve değerlendirme sorumluluğuna ortak olacaklardır. Daha ayrıntılı eğitim ve konular arasındaki bütünlük, uygulama çalışmalarıyla birlikte, çocukların değişik yaklaşımların analitik ve eleştirel yöntemlerini uygulamalarına olanak sağlayacaktır.

Konular, temalar ve proje çalışmaları

Eğitim tabloda gösterildiği gibi geleneksel konulara/derslere bölünmüştür. Daha ilginç, konuların temalar ve anlamlı birimler biçiminde düzenlenmiş olmasıdır. Bu, okullardaki değişik konuların ayrılmış dünyasıyla karşılaştırıldığında, öğrencilere konular arasındaki ilişkiyi gösteren organik bilgilere ulaşma fırsatı sağlayacaktır.

Temalar proje çalışmalarına temel sağlayabilir. Proje çalışması, öğrencilerin belirli sorun ya da görev üzerine yoğunlaşarak belirli bir hedefe varmak ve onu tanımlamak için çalıştıkları bir yöntemdir. Burada öğrenciler kavramdan somut bir sonuca, pratik çözüme ya da son ürüne varırlar. Proje, bir çalışma yöntemi olarak, Reform 97’de üzerinde durulan ve genişletilen bir yöntemdir. Proje çalışması okulda ya da okul dışında yürütülebilir ve gerçekten de topluma ve okula katkısı olabilir.

Proje çalışması bir yöntem olarak zaten bir çok çağdaş meslek grubunda kendi başına önemli bir beceridir.

Özet ve eleştiriler

Herkes için bir okul?

Eğitim Bakanlığına göre, Norveç’teki 10 yıllık zorunlu eğitim “herkes için bir okul” ilkesine dayanmaktadır. Eğitimin içeriği, konu işleme programlarında, öğretimin için bağlayıcı ortak bir temel olarak sunulmaktadır.

Eşitlenebilir eğitim ilkesi, okul işlerinin her kısmında görülecektir. Tüm öğrencilere, özel sorunları ya da özel yeteneği olanlar da dahil olmak üzere kendilerini keşfetme, büyüme ve gelişimlerine yardımcı olacak olanaklar verilecektir.

Bu yeni müfredatın bağlayıcı kısmı genişletildiği için öğretmenin öğrenme etkinliklerini yerel koşullara ya da tek tek öğrencilere göre uyarlaması için daha az olanak bırakmaktadır. Bu, çok daha fazla çaba ve kaynak gerektirmektedir. Eğer genel yapıda eşitsizlik varsa bundan eğitimin kalitesi de etkilenecektir. Bu hem öğrenci hem de öğretmenlere, aynı zamanda da zorunlu eğitim sistemine yönelik bir tehdittir ve zengin anne babalara kendi özel okullarını açmalarına yönelik ilham verebilir.

Öğretmenler, belirli konulara yoğunlaşmış ders işleme programları ile proje çalışmaları ve konuların temasal düzeni arasında denge kurmakta da zorluk çektiklerini belirtmektedirler.

Öğretmenlerin rolü daha da kısıtlı hale gelmiştir.

Samiler ya da Laponlar, Norveç’te kendi dil ve kültürlerini koruma savaşımı veren etnik azınlıklardır. Sami çocuklar için özel bir müfredat hazırlanmıştır. Ancak bu,

karişik bölgelerdeki anne babalar ile okul yöneticileri arasında sorunlara neden olmuştur.

Eşitlik ve Demokrasi İçin Eğitim?

10 yıllık zorunlu eğitim, herkes için bir yerin olduğu, katılımcı bir toplum hedeflemektedir. Bu, eşitliği geliştirmek ve çocukları demokratik gelişimde yer almaya hazırlamak için bir fırsat olacaktır. Ayrıca öğrencilerin okul çalışmalarının planlamasında ve değerlendirilmesinde de sorumluluk olmaları beklenmektedir. Demokrasi; katılımcılık, çalışma, hoşgörü, azınlıklar kabul etme ve bireye saygı temeline oturur. Demokrasi, bilgiye eşit erişimi de sağlar. Ulusal müfredat, ahlaki yön göstericiler olan Hıristiyanlık ve hümanizm üzerine kurulmuştur. Hıristiyanlığın baskın din olduğu Norveç'te, anne babaların çocuklarına içlerinden bir tanesini seçtirmedeği sürece öğrencilere diğer dinlerin de öğretilmesine rağmen, yeni bir ders olan "Hıristiyanlık, diğer dinler ve ahlak eğitimi" Hıristiyanlığı çok fazla ön plana çıkardığı için yoğun bir biçimde eleştirilmektedir.

Sendikamız, herkes için okul ile, bir başka deyişle "yaygın eğitim" okullarıyla Norveç' demokrat vatandaşlar yetiştirilmesinin daha iyi olacağına inanmaktadır. Ancak yine asıl görev; açık fikirli, iyi eğitim almış ve bilgili profesyoneller olması gereken öğretmenlere düşüyor. Genişletilmiş lisansüstü eğitime gereksinim var, ancak bu henüz sağlanmış değil.

Diğer kaynakların da yetersiz olmasının dışında, Norveç Öğretmenler Sendikası okullardaki üst sınırdaki öğrenci sayısını azaltmak için ulusal bir kampanya başlatılmıştır. Norveç'in 4 milyonluk nüfusunun yarısına yakın sayıda insan, yani 1,5 milyon kişi bu talep için imza attı.

Bu denli çok insanın bu tür bir girişime katkıda bulunması bize iyimserlik aşıladı, çünkü bu, insanların 'zorunlu eğitim'e ilgi gösterdiğini göstermektedir. Belki de bu, gelecekte elde edeceğimiz demokratik okul sistemi ve yaygın eğitimi için elde edebileceğimiz en iyi garantidir.

İSVEÇ Lararförbundet

Jan Forsell

Kıdemli Sendika Görevlisi

Çeviren: Hilal Ünlü

Sayın başkan ve saygıdeğer konuklar,

Bana kurultayınıza katılma fırsatı verdiğiniz için sizlere bir kez daha teşekkür ediyorum.

Eğitim Sen Türkiye’de eğitimin geliştirilmesi konusunda önemli bir misyon yüklenmiştir. Ücret ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi mücadelenizde olduğu kadar bu tür önemli çalışmalarınızda da bizler, İsveç Öğretmenler Sendikası ve İsveç öğretmenleri olarak her zaman yanınızda olacağız.

İsveç Okullarında Göçmen ve Mülteci Çocuklara Yönelik Ana Dil Eğitimi

Sizlere İsveç’te uygulanan ana dilde eğitim konusunu tam olarak resmedebilmek için İsveç eğitim sistemini detaylı olarak anlatmak isterdim. Ne yazık ki zaman sınırlı. Bu yüzden yalnızca okul öncesinden yetişkin eğitimine olmak üzere İsveç eğitim sisteminde tüm düzeylerde uygulanan ana dil eğitimini anlatmakla yetinmek zorunda kalacağım. Ayrıca sanırım birkaç tarihi gerçekliğe de değinmekte yarar vardır.

Tarihi Gerçekler

İsveç ile Finlandiya sınırı arasında yaşayan, Fince konuşan küçük bir topluluğu ve İsveç’in Kuzeyinde bulunan eski göçebe Samileri saymazsak ülkede ülke dilini konuşan azınlık yoktur. Bu yüzden, ana dilde eğitim sorunu II. Dünya Savaşı sonundan itibaren İsveç’e gelen göçmen ve mültecileri ilgilendiren bir sorundur.

II. Dünya Savaşı’na kadar İsveç bir göçmen ülkesiydi. İsveç’ten 1850-1950 yılları arasında çoğunluğu Amerika’ya olmak üzere 1 milyon insan göç etmiştir. Bunun esas nedeni yoksulluktu. Öte yandan birçok insan dini ya da politik baskı nedenleriyle ülkeyi terk etmişti.

İsveç'te göç ve mülteci politikası diğer Avrupa ülkeleriyle aynı çizgide gelişti. II. Dünya Savaşı sırasında ve savaş sonrasında Baltık ülkelerinden (Estonya, Letonya ve Litvanya) İsveç'e büyük mülteci akımı olarak başlayan ve 1970'lere kadar süren göç esas olarak yoğun iş gücü talebine dayanıyordu. Bu süreçte göçmenlerin büyük bir kısmı Finlandiya, Yugoslavya, Yunanistan ve Türkiye'den gelmiştir. Daha sonra mülteci göçünün nedeni yavaş yavaş değişmeye başladı. Yerini bugün de ağırlıklı olarak geçerli olan başka göç nedenlerine bıraktı. 1960 yılının sonunda Yunanistan, 1970 yılının başında da Şili ve diğer Latin Amerika ülkelerinden mülteciler geldi. 1970 yılında Orta Doğu'dan gelen mültecileri İran, Doğu Afrika ve son zamanlarda Bosna'dan gelenler izledi ve mülteci sayısı artmaya başladı. Artık bu noktada göçün nedeni İsveç'in iş gücü talebi değil can güvenliği ve daha iyi gelecek kaygılarıydı.

Şimdiki Durum

Bugün İsveç'e dünyanın her yerinden 100'den fazla ulusu temsil eden göçmen gelmektedir. Bu uluslardan 20 kadarının 10.000'den fazla nüfusu vardır. İsveç'in toplam nüfusu 9 milyon civarında olup yine bunun yaklaşık % 10'u yurtdışı doğumludur. Buna ikinci kuşak göçmenler de eklenirse oran % 17'ye çıkar.

Birinci kuşak göçmenlerden yurtdışı doğumları kastediyoruz. İkinci kuşak göçmenler, İsveç'te doğan ama annesi ya da babası, bunlardan en az biri yurtdışı doğumlu olan kuşaktır. İsveç'te 18 yaşın altında yaklaşık 2 milyon çocuk vardır. Bunların 1/5'i birinci ya da ikinci kuşak göçmen sınıfındadır.

Sığınma talebindeki bu hızlı artış doğal olarak tüm toplum üzerinde bir gerginlik yaratmış ve göçmen çocuklarına elverişli eğitim sunacak yeterlikte olan okul gereksinimini arttırmıştır. İsveç eğitim kanununa göre okul, ekstra destek gereksinimi duyan öğrencilerle ilgilenme konusunda özel bir yükümlülüğe sahiptir. Bu yüzden, göçmen çocukların dil öğrenimi gereksinimi okulların özel sorumluluğundadır.

Göçmen Çocuklara Dil Desteği

Bugün, göçmen çocuklarına dil desteği, ana dilde eğitim, ana dil öğrenme çalışma rehberliği ve İsveççe'yi yabancı dil olarak öğrenme çalışmaları olmak üzere iki yolla verilir. Ana dil eğitimi gönüllüdür ve buna öğrencinin katılıp katılmayacağına öğrencinin kendisi ve anne babası karar verir. İsveççe'yi yabancı dil olarak öğrenmek, gereksinimi olduğuna karar verilen çocuklar için zorunludur.

Ana Dilde Eğitim

1968 yılında, belediyelere ana dili İsveççe'nin dışında olan öğrenciler için ana dilde eğitim düzenlemesi yapma izni verildi. O zamanlar bu konuda yasal zorunluluk yoktu. Buna

her belediyenin kendisi karar veriyordu. Bununda nedeni, her öğrencinin kendi kültürel kimliğini ve dilini korumasını ve geliştirmesini sağlamaktı.

Resmi Komisyon

Yine 1968 yılında, İsveç'teki göçmenlerin durumlarını incelemek üzere bir göç komisyonu oluşturuldu. 1974'e kadar çalışmalarını sürdüren bu komisyon belediyelere, ana dili İsveççe'nin dışında olan öğrenciler için ana dilde eğitim sağlamalarını teklif etti.

Ana dilde eğitim belediyeler açısından zorunlu, ama çocuklar açısından gönüllü olmalıydı. Parlamento bunu daha sonra 1977'de yasalaştırdı.

Hükümet Tasarısı

Hükümet tasarısında Eğitim Bakanının açıkladığı yasa şöyle der:

“İki dillilik, dil öğrenimi ve geliştirilmesi konusunda yapılan yeni bir araştırma, ana dilini ideal düzeyde geliştiremeyen ve okulda kendi dili dışında bir dilde eğitim gören bir çocuğun, büyük bir zihinsel ve duygusal gerginliğe itildiğini ortaya koymuştur. Bu yüzden çocuğun gelişimi altüst olabilir. Ayrıca erken yaşlarda tamamiyle bir başka dile ayak uydurmaya çalışan bir çocuk anne babasıyla önemli iletişim sorunları yaşayabilir. Kendi dilini iyi bilen bir çocuk için diğer yabancı dili öğrenmek de kolaydır. Toplumun bütün bunları hesaba katarak tüm çocuklara ana dillerini geliştirme konusunda gerekli olanakları yaratması gerekir.”

Müfredat ve Dersler

Bu, ufak tefek değişikliklere uğrayarak 1980 yılında kabul edilen zorunlu eğitim müfredat programına girdi. 1993'de kabul edilen şu anki müfredat programı ana dile ilişkin kısmından şunları söyler:

- Ana dil, bireyin dil; kişilik ve zihin gelişimi açısından temel bir öneme sahiptir.
- Ana dil, insanların kimlik ve öğrenme yeteneklerinin gelişmesinde bir iletişim aracıdır.
- Ana dil, kültürel geçmişin anahtarıdır.
- Aynı bölümde şunlara yer verilir: Ana dil öğretiminin amacı öğrencilerin;
- Ana dilde yazma, sözlü olarak kendilerini anlatma ve anlama yeteneklerini geliştirmelerini,
- Farklı konuları ana dilde okuyup anlayarak öğrenebilmelerini,
- Ana dilleri ile İsveççe arasında kıyaslamalar yapmak üzere dil yapısını öğrenmelerini iki dilliliklerini geliştirmelerini,

- Kendi kültürlerine ilişkin sosyal yaşam, gelenek ve tarih bilgilerini edinmelerini ve İsveç kültürü ile kıyaslamalar yapabilmelerini,
- İsveç'te bulunan kendi azınlık kültürleri için bir vakıf kurma olanağı yanı sıra sıkı ilişki zemini oluşturmalarını,
- Edebiyat okuyarak okuma alışkanlığı edinmelerini, kültürel geçmişlerini tanımalarını ve okuduğu şeylerle kendileri ve kendi kişisel konumları arasında bağlantı kurabilmelerini,
- Ana dillerini bilgi edinme aracı olarak kullanmayı öğrenip farklı alanlardaki kelime ve kavram hazinelerini geliştirmelerini garanti eder.

Öğrenciler ve Diller

Daha önce sözü edildiği üzere, İsveç'te 18 yaşın altındaki çocukların 1/5'i yani yaklaşık 400.000 çocuk; ya birinci ya da ikinci kuşak göçmen çocuklarından oluşmaktadır. Zorunlu okullarda okuyan çocukların yaklaşık %12'sinin ana dili İsveççe'den farklı bir dildir. Bunların %55'i kendi dillerinde ana dil eğitimi almaktadır. 1993-94 eğitim-öğretim yılında yaklaşık 156 farklı dilde ana dil eğitimi verilmiştir. Bunlardan en yaygın olanları Fince, Arapça, Sırpça, Hırvatça, Boşnakça, İspanyolca, Farsça, Lehçe, Türkçe, İngilizce, Arnavutça ve Kürtçe'dir.

Ana Dilde Eğitim Hakkının Sınırları

Ana dil eğitiminin ya da ana dilde çalışma rehberliğinin yeterli olabilmesi için çocuğun anne ve babasından birinin İsveççe dışında bir dili ana dil olarak bilmesi gereklidir. Ayrıca bu dilin çocuk ve anne ya da çocuk ve baba arasında evde günlük olarak kullanılması gereklidir. Bunların dışında iki gereklilik daha vardır. İlki, çocuğun temel ana dil bilgisine sahip olması, ikincisi anne-baba ve çocuğun ana dil eğitimi talebinde bulunması.

Ana Dilde Çalışma Rehberliği

Bir çocuk gereksinim duyduğunda ana dilinde çalışma rehberliği alabilir.

Eğitim Dili Olarak Ana Dil

Eğitim dili olarak dilin kullanılması İsveç'te yaygın bir uygulama değildir. Özellikle büyük şehirlerde bu tür eğitim veren okullar vardır. Ancak bu, okul yetkililerince çok fazla cesaretlendirilmemektedir. İsveççe'den farklı bir dil ile eğitim yapan bazı özel okullar vardır. Ayrıca bu devlet okullarının belli sınıfları için de geçerlidir. Bu okullar uyarlanmış bir müfredata göre ve Milli Eğitim Bakanlığının oluru çerçevesinde eğitim verirler.

Öğretmenler

En yaygın 6 dilde ana dil öğretmenlerine yönelik eğitim programı vardır. Bu programın amacı, eğiticiyi ana dil dışındaki derslerin öğretilmesinde yetkin kılmaktır. Bunun nedeni, tek bir ders öğreten ana dil öğretmenlerinin öğrenci sayısında olabilecek değişime karşı iki ya da daha fazla derse giren öğretmenlere göre daha hassas olmalarıdır. Bir diğer neden, İsveçli öğrencilerin göçmen asıllı öğretmenlerle tanışmasının çok kültürlü bir toplumun gelişmesine katkıda bulunacağı düşüncesidir.

Şimdiye kadar ana dil öğretmenlerinin geneli tek bir derse giriyordu. Yaygın kullanılan dillerde eğitim veren öğretmenlerden bazıları kendi ülkelerinde eğitim görmüşlerdi. Diğerlerinde, özellikle yoğun kullanılmayan dillerde yetmişmiş öğretmen yoktu.

Öğretim Materyalleri

İsveç okullarında yüzden fazla dilde ana dil eğitimi verilmektedir. Genelde uygun ders kitabı ve diğer eğitim materyali bulmada büyük zorluklar yaşanmaktadır.

İsveç'te Milli Eğitim Bakanlığı eğitim materyalleri üretiminin desteklenmesinden sorumludur. Buna karşın, öğretim materyali üretecek yeterlikte çok az yazar bulunması büyük bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yüzden birçok öğretmen kendi öğretim materyalini kendisi yaratmaktadır.

Kitaplar ve diğer öğretim materyallerini, yurtdışından, başka ülkelerden edinmek elbette ki zor değildir. Ama bazı ülkelerden alınan kitaplardaki konular politik, propagandaya yönelik ya da taraflıdır. İsveç müfredatına göre bu kitapların kullanımı olanaksızdır.

İkinci Dil Olarak İsveççe

İsveççe zorunlu ikinci dil olarak okullarda 1960'larda öğretilmeye başlandı. O zamandan beri hem ikinci dillerin öğretimi hem de öğrenimi konusunda yapılan önemli araştırmalar sayesinde bilimsellik çerçevesinde hakkıyla gelişti.

İkinci dil olarak İsveççe için 1988'den beri bir öğretmen eğitimi programı var. Bu eğitimin amacı öğrencilerin, ana dili İsveççe olan öğrencilerin okulda edindiğine eşit bir İsveççe bilgisi edinmesini sağlamaktır. Buna karşın bu bilgi bazen aynı ölçüde olmayabilir. Her şeyden önce göçmen öğrencilerin gereksinim duyduğu şey, onları okuldaki arkadaşlığına katan, daha geniş düşünürsek toplum yaşamına tamamıyla girmesine yardım eden bir dildir.

Yeni gelen çocuklar kabul grupları ya da hazırlık sınıflarına alınır. Bunlar sınıflandırılabilir ya da karışık yaş grupları şeklinde ayarlanabilir. Bu çok az ya da hiç İsveççe bilmeyen çocuklar için geçerlidir. Öğrenciler bu hazırlık sınıfında çok az kalırlar. Çocuğun

İsveççe eğitimi farklı derslerde de götürebileceğine karar verildiğinde düzenli eğitime geçiş sağlanır.

Özet

Günümüzde, hem İsveç'te hem de uluslararası düzeyde yapılan araştırmaların ana dili öğrenmenin bir başka dili öğrenme üzerinde büyük etkisinin olduğunu gösteren kesin sonuçlar vardır. Yeni bir dil öğrenme, yalnızca yeni bir dilin konuşulduğu ortamda bulunma ile gerçekleşmez. Yeni bir dil öğrenme, kişinin bildiği bir dil ve anladığı bir ortamın olduğu koşullarda gerçekleşmelidir. İsveççe'nin göçmen çocuklar tarafından ikinci ya da yabancı dil olarak öğrenilmesi, eğer çocuk belirli bir düzeyde gelişmiş ana dil bilgisine sahipse daha basittir. Eğer ana dil ve ikinci dil paralel olarak gelişirse ikisi de birbirinin gelişmesine yardımcı olur ve birbirini destekler. Eğer ana dil gelişimi durursa, ikinci dilin gelişimi de yavaşlar. Özellikle ileri düzey ders kitapları ve diğer ders materyalleri çocukların günlük yaşamda ya da arkadaşlarıyla okuldayken ender olarak karşılaştıkları kelime ve kavramlar vardır.

Ana dil eğitimi, göçmen çocukların kendilerine olan saygı ve güvenini güçlendirmeyi ve iki ayrı kültürel kimliği ve kültürel yeterliliği olan ve iki dil konuşan bireyler olarak gelişmelerine yardımcı olmayı amaçlar.

Lararföbundet (İsveç) Temsilcisi, Jan Forsell

Almanya
GEW

Düşünceyi Geliştiren Dil

Klaus Liebe-Harkort

1. Dilin İşlevleri

Dil ne kutsal bir mücevher, ne Tanrı'nın bir yarattığı, ne de telefon veya bilgisayar gibi basit bir iletişim aracıdır. Dil insanlığın gelişiminin bir ürünüdür; yüzlerce bin yıllık insanlık tarihinin bir sonucudur. Dil bir varlık değildir, kendi yaşamı yoktur. Dil insanın bir parçasıdır; aynı insanın, dilin bir parçası olduğu gibi. Hayvanların dili yoktur. Hayvanlar, iradeleri dışında ve niyetleri olmadan, düşünmeden basit iletişimde bulunur. Dilsiz insan yoktur. Sağır ve dilsizler de insanların dilinden paylarını alırlar. İnsanı dilinden tanıyabiliriz, aynı şekilde dille kendimizi tanıtabiliriz. Yalnızca dille bilgi edinebiliriz. Her zaman vurgulanan, iletişim dilin ilk işlevi değildir. Dil aracılığıyla kazandığımız şeyler hakkında iletişimde bulunabiliriz. Ama dil bir araç değil. Dil, kültürün, insanlığın önemli bir parçasıdır. Dil, salt kültürel temel ve araç da değil. Dilde, daha çok kültür ve kültürel çabalar, hem büyük yapıtlarda ve de tek tek sözcüklerde yansır. Dil kültürdür.

Bilimsel, alanda dilin aşağıdaki işlevlerine değinilir:

Dil;

1. Toplumsal ilişkileri düzenler.
2. Geçmişteki bilgileri edinip geleceğe aktarmayı olanaklı kılar.
3. Yeni kazanılmış bilgilerin belleğidir.
4. İnsanlığın ve de bireyin belleğidir.
5. İnsanları geçmiş hakkında düşünüp onu yansıtmaya ve gelecek hakkında kafa yormaya götürür.
6. İnsana duygusal dünyasını düzenlemekte yardım eder.
7. Tabi, tüm insanların bu olanaklarda birbiriyle iletişimde bulunmasını da sağlar.

Dil ve davranış da özel bir ilişki içindedir. Dilbilimcilerinden biri olarak Wolf Schneider bu konuda şöyle diyor:

1. Emirlerle, dileklerle, buyruklarla davranışa yol açar.
2. Etkileme ve değerlendirmelerde davranışı yönlendirir.
3. Onaylama ve cesaretlendirmelerle davranışı kolaylaştırır.
4. Yansıtmayla sözcüklerle, içsel dille davranışa eşlik eder.

5. İleriye yönelik güzel düşüncelerle davranışın yerini alır.
6. Karamalarda, hakaretlerde, onaylama ve övgülerde davranışın kendisidir.

Sözcüklerde ve günlük yaşamda dil, çok sık iletişim aracına indirgenir. Böylece dilin önemi küçümsenmiş ve sınırlandırılmış olur. Bu da politik bir karar, bir erk sorunudur; çünkü dili kullanabilen biri, kendisine dilin kullanımı öğretilmiş biri, dili edilgen ve üretken olarak çok sınırlı kullanabilen birine göre toplumsal ve politik yaşamına katılabilmek için geniş bir olanağa sahip demektir.

Diğer yönden; dille bir insan yıkılabilir, halklar saf dışı bırakılabilir, kimliğin gelişimini terketmeye zorlanabilir. Dil, aşağılamanın, hakaretin, ayrımcılığın bir aracı olur. Bu tek tek kişiler tarafından yapılabildiği gibi toplum veya devlet tarafından da gerçekleştirilebilir. Dil çarpıtmanın, etkilemenin, yalanın ve aldatmanın aracıdır. **Dil kişiyi tüketmeye yönlendirmeli, kurban olmaya hazır hale getirmeli, hatta hiç de açık seçik olmayan hedefler için kendi yaşamından vazgeçecek bir duruma getirmeli.** Dille asla kişisel düşman olmamış sözde düşmanlar gösterilir. Dil, insanı korkuya ve öfkeye boğar, zor kullanacak hale getirir, zor kullanır. Dil sayesinde insanın dikkati kazanılmış mevcut bilgilerden başka yönlere kaydırılır. Dil etkiler, yani manipüle eder, yönlendirir ve bizi uçuruma sürükler. Dille ölüm kararları hazırlanır, duyurulur ve nedenlenir. Mahkûm edilenler kararı dil aracılığıyla alırlar. Yine dille intikam yeminleri edilir, intikam çılgınlıkları atılır, attırılır. Dil, medya aracılığıyla veya doğrudan, kişiden kişiye korku, dehşet saçar. Dil bütün bunları salt anlatımla, yani ifadeyle değil, düşünce ve toplumsal sistemimizle bir ilişki içinde gerçekleştirir. Dil, her türlü kötüye kullanıma açıktır. Diğer yanda da dil, insanın insanca yaşaması için en önemli aracıdır. Dil; çünkü şiirlerin oluştuğu, aşkların, teselli ve umudun dillendirildiği yerdir. Çünkü dil, geleceğe güvenle bakmamızı sağlar.

2. Dil ve Gerçek

Dil ve gerçek tuhaf bir ilişki içindedir. Dil olmadan gerçeği düşünmek olanaklı değildir. Ama gerçeğin oluşmasını, gelişmesini ve yayılmasını da dil ile engellenir, hem de dilin esas görevi bizi engellemek değil, bilgilere götürmek. Dilin asıl işlevi, dil ve düşüncenin birbiriyle bağında yatmaktadır. Bu konuda dilbilim bize ne öğretebilir?

3. Dilbilimsel Sorunsal Olarak Dil Ve Düşünce

Dil bize soyutlama yapma olanağı sağlamasıyla insanı insan yapar. Gerçi işaretler dizgesidir; ama dili dil yapan ve işaretlerden daha çok, bu işaretler neyin karşılığı olduğudur. İşaretlerde anlamlar yatar. Anlamlar ebedi değildir ve zamanla, kişiden kişiye veya gruptan gruba değişirler. Ama yine de dil insanı düşünen veya düşünme yeteneği olan yaratık yapar. Gara veya tiyatroya giden yolun sorulduğu iletişim olayı dilin asıl işlevi değildir; dilin asıl işlevi, bir garın veya bir tiyatronun ne olduğu, bunlara ne zaman gereksinme olduğu, bunların nasıl görüldüğü, nasıl kullanılacağı, oralarda neler yapıldığı, nasıl tasarlanıp geliştirildikleri, gar ve tiyatro kültürel olarak nelerin bağladığı, hangi toplumsal bağlantıda olduklarını vb.

bilebilmektedir. Bu da ancak ve ancak dille öğrenilebilir. Bu şeyler dille öğrenilmekle kalmaz, dil aynı zamanda bunların biçimleşmesine, bağlantıların kurulmasının etkide bulunma olanağı da sağlar. Çünkü salt garın ve tiyatronun ne anlama geldiği değil, aynı zamanda bunların çevresi ve bağlantıları da dil aracılığıyla öğrenilir. Tabii, basit örnekler bunlar. Bizim bütün bilgilerimiz dile bağlı bilgilerdir. Bu bilgiler, dil doğasında bilgilerdir ve dilsel alış verişe dayanır. Birlikte geliştirebiliriz bilgileri; geçmiş kuşakların elde ettiği bilgileri de dil yardımıyla öğrendik, kuşaktan kuşağa verilenler. Kullanıp birlikte çalışıp geliştiriyoruz bu bilgileri. Bunun için de dili kullanıyoruz. Dilin en önemli işlevi düşüncelerin gücü olmasıdır. Duyarak veya okuyarak algıladığımız diğerlerinin dili değil, dil yoluyla belirlenen içeriği ve bizim tanıma, düzenleme, ayırma, depolama ve depoladığımızı anımsayabilme ve kullanabilme yeteneği dilin önemini gösterir. Dil, salt insanlığı ve bireyin belleği değildir, yani ancak insanlığın kültür kileri değildir, dil aynı zamanda bunların üretildiği yerdir ve onların ürünüdür. Dil, salt gördüğümüz kadarıyla görürsek onun gerçek gücünü ve önemini unutmuş oluruz. O durumda salt semboller dizgesini görürüz, onun ardındaki kavramsal dünyayı göremeyiz.

4. Çocukların Dil Gelişiminde Sorumluluk

Gerçi çocuklar dil öğrenimi ve kullanımını etkin ve edilgen biçimde olanaklı kılan tüm organlara sahip olarak dünyaya gelirler; ama bu olanağın eğitimi için dili artık öğrenmiş olan ve dilsel davranışlarda bulunan yetişkinlerin dünyası gereklidir. Bizim çocuklara ve sonraki kuşaklara bütün bilgileri aktarma sorumluluğumuz vardır. Tabii ki birey olarak bu görevle karşı karşıyayız; ama örgütleyen bir devlet yapısıyla örgütlü bir toplumda bu sorumluluğumuzu başkalarıyla paylaşırız. Çocukların ve gençlerin dil eğitimi konusunda devlet ve okul yetkilidir. Öğretmen olarak bizim burada özel bir sorumluluğumuz vardır ve özel olan şeye karşı da özel bir sabır göstermemiz gerekiyor. Devlet, dil işlerine sınırlayıcı olarak karışmayı bir kenara bırakmalı; bunun yanı sıra bütün vatandaşlara ana dillerinde ve resmi devlet dili gelişimlerinde bir gelişimi de garanti etmelidir.

Çocuklar, gelişmelerinin başında bulunurlar. Gelişmek için bütün olanaklara sahiptirler. Devlet, eğitim yoluyla toplumu destekleme şansına sahiptir. Bizler sendikacı olarak devleti titizlikle izlemeliyiz; engelleri ve sınırlamaları görüp buna tepki göstermeliyiz. Eğitimci olarak bizler çocuklarla çalışırken onlar açısından dilin özel rolünü vurgulamalıyız. Bunu yaparken de dilin iletişim aracı özelliğinden daha çok, çocukların insanların düşünce deneyimlerinin karmaşasında yitip gitmemek için dili kullanmayı öğrenmeleri gerektiğine ağırlık vermeliyiz. Ama aynı zamanda şunu da düşünmeliyiz: Çocuklarla dil çalışması yaparken her zaman yukarıda da değindiğim dilin olumsuz işlevlerini kullanma tehlikesiyle karşı karşıyayız. Yetişkin, veli, eğitimci, sendikacı olarak her an dili çocuklara karşı diğer insanların yaptığı gibi kötüye kullanma tehlikesiyle biz de yüz yüzeyiz.

5. Sözcükler ve Kavramlar

Düşünce ve dil sıkı sıkıya birbiriyle bağlıysa, tek tek öğelerin de böylesi sıkı bir ilişki içinde bulunması gerekir. Dilin en önemli ve sayıca en zengin öğeleri sözcüklerdir. Yani burada ses bilgisinden ve dilbilgisinden değil, sözcüklerden söz ediyorum. Dil, nasıl anlam için bir işaretler dizgesiyse, aynı şekilde sözcükler de anlamların işaretleridir. Sözcüklerin anlamları kavramlarında yatar. Anlamı belirleyen, işareti anlamla dolduran kavramlardır. Kavramsallık olmasa sözcükler de anlamsız olur, anlamları olmaz. Anlam bizlerin insanlar olarak nesnelere kazandığımız şeydir. Böylece doğa ile insan ilişkileri, anlamsız soyutlamalar olan kavramlar ve nesnelere anlamları için kullanılan algılanabilir işaretler arasında üçlü bir ilişki ortaya çıkıyor. Kavramlarda insani deneyim ve bilgiler yatar. Sözcükler, kavramların bize anlamı ileten kılıftır.

Bir dilde 500.000 veya daha da çok sözcük vardır. Çocuklar okula başladıklarında 3 veya 5.000 sözcük öğrenmiş durumdadır. Salonda bulunan bizler ortalama olarak 80.000 sözcük biliriz ve 30.000 sözcüğü etken olarak kullanırız. Ama sözcüklerin ardında, onların yardımıyla anlamları tanıyabildiğimiz kavramlar gizlidir.

6. Çokanlamlılık ve Eşanlamlılık

Çocuklarda dil gelişimine ve daha sonra da iki dilliliğe geçmeden önce, iki önemli dil terimini açıklamam gerekiyor. Çokanlamlılık ve eşanlamlılık. Çokanlamlılık, sözcüklerin çoğunda açıkça, hemen tamamında gizlice görülen birden çok anlamı olma özelliğidir. Bu dilin ekonomisinin bir aracıdır. Her nesneye ona ait bir ad veremeyiz: Şişe, yalnızca süt, bira, su vb. gibi sıvıların değil her türlü sıvının bulunduğu bir kaptır. Şişe sadece camdan değil, plastikten veya madenden yapılmış olabilir. Bütün bu şişelere şişe diyoruz. Buna çokanlamlılık diyoruz. Ama bilinen çokanlamlılık bir sözcüğün anlamını çeşitli alanlardan alır, yüzmek suda hareket etme biçimidir, ama nesnelere suda veya diğer sıvılarda sıvıdan daha hafif olduğu için batmama özelliğidir de. Sözcüklerin çokanlamlılık, ağacın, malzeme ve doğadan bildiğimiz bitki; incenin, kalının ve kabanın karşıt anlamlısı, oturmanın, örneğin bir sandalyede veya bir evde oturma, bakmanın, gözlerin bir etkinliği veya bir hastaya yardım etme vb. sözcüklerde daha da açık görülür. Buna bir de dillerdeki zengin tüm eğretilime, yani resimlendirme eklenir. Örneğin; karşılaştırmalar yapmak için hayvanları dile katarız, sevdiğimiz insanlara kuzum diyebiliriz, kavga etmek istediklerimize eşek, belki korktuğumuza da aslan deriz. Deyimlerde sözcükler yeni veya yeniden canlandırılmış anlamlar kazanır; dalga geçmek, kalın kafa, fıstık gibi. Bütün sözcüklerin birden çok anlamı vardır. Gitmek, geçmek, çekmek gibi sözcüklerin sözlüklerdeki anlamlarına bir göz atmak yeter: 1983 basımı "Türkçe Sözlük"te 'çekmek' sözcüğünün 44 anlamı veriliyor. Çokanlamlılık bütün dillerde vardır. Onlar olmasa sözcük dağarcığı yetersiz kalır; günlük konuşmalarda bile dil, çokanlamlılık sözcükler olmasa görevini yerine getiremez.

Çokanlamlılık karşıtı eşanlamlılıktır. Eşanlamlılık, anlam benzerliği olan ama onlar sayesinde daha ayrıntılı veya üslup açısından daha iyi, daha uygun sözcüklerin

kullanımını olanaklı kılar. Anlam yönünden birbirine benzer sözcüklere birkaç örnek verirsek; **orman, koru, bağ veya ev, konut veya görmek, bakmak veya çabuk, hızlı veya konuşmak, sohbet etmek veya gitmek, yürümek.** Her örnekte farklılıkları da görüyoruz. Bunları sözcükler birbirinden ayırıyor. Anlam yakınlığı olan sözcükler bir sözlüksel alan biçimini alıyor. Örneğin; **hayattan ölüme geçişi veya tüm başa giyilen, takılan, örtülen şeyler** vb. bir sözlüksel alandaki bütün sözcükler bir ağ veya şebeke içindedir; bütün sözlüksel alanlar da birbiriyle bir ilişki içindedir. Hayattan ölüme geçiş hastalıklarla, duygularla, tıpta ama tabii yaşamakla da ilişkilidir. **Baş a giyilen, takılan, örtülen şeyler de modayla, giyimle, soğuktan korunmayla, kendini beğenmişlikle** ilişkilidir. Böylece dili bütünlüğü içinde belirleyen çok ayrıntılı bir anlamlar dokusu ortaya çıkıyor. Bunlar düşünme yaşamımızı somut yaşam koşullarımıza bağımlılığı içinde bir bütüne götürüyor.

7. Anlam farklılıkları: Anlamsal Özellikler, Çokanlamlılık, Sözlüksel Alanlar, Yan Anlamlar

Dil, insanları birleştirir. Bütün insanlar ortak bir anlam bağlantısında yaşar. Nesnelerin çoğunun tüm insanlar için anlamı vardır. Buna rağmen bir çok şeyin bizim için anlamı yoktur. Bu da dillerde yansır. Çok yıldızın adı vardır, ama bizim tanımadığımız yıldızların adları yoktur. Kendilerin bizim için bir anlamı yoktur. Tıp, sınıflamayı yapıp adlarını bize aşına ettiği için vücudun hastalığıyla ilgili birkaç yüz kavram vardır. Psikolojik alandaysa hastalık adları sayısı daha az, oysa ruhsal sıkıntılarımız muhtemelen vücutla ilgili sıkıntılarımız kadar ayrıntılıdır. Ne var ki psikolojik acılarımızla ilgili bilgiler henüz o kadar gelişmiş değil ya da bu bilgiler yaygınlaşmamış veya kabullenilmemiştir. Henüz anlamı olmayan çok şey var, bu nedenle de bunların sözcüklere gereksinimleri yoktur. Yeni şeylerin ortaya çıktığı, tanındığı veya bulunduğu zaman çok sayıda yeni sözcük de yaratılıyor. Diğer kimi şeyler de anlamlarını yitirir ve onların nitelenmesi olan sözcükler de yitip giderler.

Nesnelerin anlamları ve dizgedeki rolleri dünyanın her yerinde aynı değildir, hele hele her dönemde de aynı değildir. Örneğin; Eskimoların dilinde **kar** için, Arapça'da **rüzgar** için pek çok sözcük, benzer anlamlı sözcük vardır. Biz birkaçıyla yetiniyoruz; çünkü bu rüzgar ve kar biçimlerinin bizim için önemi yoktur. Almanya'da yüzün üstünde **ekmek** çeşidi vardır ve her çeşidin bir adı vardır. Türkiye'de bu sayının çok daha az olduğunu sanıyorum. Buna karşılık Türkiye'de **sakal, bıyık veya aile, akraba** bireyleri için daha çok sözcük var. Tabii burada konuşanın yaşamındaki anlam veya önem buna neden oluyor.

Sözcük dağarcığı ve ardındaki kavramlar insanlığın öyküsünü, tek tek dil topluluklarının ve toplumsal grupların, bireylerin kültürünü yansıtır. Düzanlamın (denotation) yanısıra yan anlamda (konnotation) bir rol oynar. Herkes sözcüğe kendini özgü veya toplumsal durumuna göre özel bir anlam verir. Bu yaşa, cinsiyete, dine, medeni durumuna, işe veya mesleğe, toplumsal sıralamadaki konuma, eğitim durumuna vb. da bağlıdır. **Başörtüsü** bir kadın için bir erkeğe göre daha başka bir anlam taşır.

Soğuğun anlamı Doğu'nun köylerinde başka. Ankara'nın mali durumu iyilerin oturduğu semtlerde başkadır. Bu konuyu daha fazla açmak istemiyorum.

8. Çocuklarda Kavramların Yapılanması

Çocuklara dönemim. Çocukların gelişiminin sorumluluğu biz yetişkinlerde, velilerde, eğitimcilerde, sendikacılarda, ama devlette özel bir sorumluluk vardır. Çocuklar yola çıkmış durumdadır. Bizim onlara eşlik etmemiz ve onları dile egemen olma yolunda desteklememiz gerekiyor. Dil eğitim işaretler dizgesinin öğreniminden daha başka şeyleri de içerir. Çocuklar gelişimlerinin başlarındadır. Bu, tek tek kavramların yapılandırılması, kavram çeşitliliğinin öğretilmesi ve bunların bir ağa oturulması, çokanlamlılık, eşanlamlılık ve yan anlamlılar için geçerlidir. Düşünmeye, hazır düşünceleri almaya, ölçüp biçmeye, değiştirmeye ve geliştirmeye başlarlar. Giderek toplulukta eşit haklı bir konum almayı talep edecek insan olmaya doğru gelişirler. Düşünme yeteneği, bilme, bilgi, toplumsal bağlar, duygularını yaşayabilme ve iletişim becerisi gerekir bunun için. Ve bütün bunların birbiriyle büyük ve uyumlu bir karşılıklı ilişki içinde olması gerekiyor. Çocukların başarmak zorunda oldukları iş gerçekten hoş da olsa zor bir iş.

Ama yine de çocukların okula başlarken getirdikleri birikimlerini küçümsememek gerekir: gelişmiş bir bellek, bu temelde düşünme yeteneği, çocuğun yaşına uygun insani ilişkilerde bulunma, kültürel çevreyi kavrayış ve bu çevreyle ilgilenme ve... 3000 veya daha çok sözcük. Çocuklar okula başlamadan önce bütün bunları öğrenir, kazanır. Çok şeydir bu. Sözcükleri kavramların üst düzeyleri olarak kabul edersek bunu daha da iyi kavrırız. Çünkü 3000 veya 5000 sözcüğünün her birinin ardında kavramlar dünyası vardır. Bu sözcüklerin her biri öğelerden, çocukların kazandığı tek tek anlamsal unsurlardan oluşur. Örneğin; bir çocuk çeşmenin ne olduğunu biliyorsa, **çeşmenin** biçimini, yapısını, işlevlerini, kullanılmasını, evdeki yerini ve belki de masraflarını vb. da tanıyor, biliyor demektir. **Suyun** henüz belki esas olan tanımını, yani kimyasal yapısını bilmese de, suyun neden önemli olduğunu, suyla nelerin yapılabileceğini, suyun elde nasıl bir duygu bıraktığını, susuz nelerin yapılamayacağını vb. bilebilir. Sadece doğadaki bir madde olarak sahip olduğu özellikleri değil, suyun oynadığı roller insanlar için ne denli önemli olduğunu bilir okul çağındaki çocuk. Pek çok çocuk **orman**, **bağ** ve belki de **koru** sözcüklerini iletişim bağlamında anlam açısından doğru olarak kullanır. Yetişkinler olarak bizim tanımlamada kesin tartışmaya gireceğimiz bu üç sözcüğün birbirinden ayırt edilmesini de becerir çocuklar: Bir yerin **bağ**, **koru** veya **orman** olabilmesi için hangi ağaçların olması, bu ağaçların ne kadar büyüklükte olması ve alanı ne kadar geniş olması gerekir? Veya çokanlamlı sözcük olarak **aramak**: "Cüzdanımı arıyorum.", "Polis evimizi aradı." veya "Son haftalarda seni çok aradım." ya da "Sigarayı artık hiç aramıyorum." cümlelerindeki aramaklar farklı farklı anlam taşırlar. Çocuklar anlam farklılıklarının içine girmiştir. Ya da **hareket türlerinin** alanı: Bir yerden bir yere hareketi ifade eden geniş bir sözcük grubu vardır. Duruma göre, eylemde bulunan kimdir, hareket nerede yapılıyor hareketin hızı, hangi yöne olduğu, hangi tür yüzeyde, hangi nedenle, hangi sesler çıkararak, ne kadar süreyle, hangi amaçla vb. yapıldığı hareketin değişik türleri için yüzlerce sözcük vardır.

Soyut kavramların dünyası daha da karmaşıktır. Çocuk korkuyla dehşeti, umutla güveni, onurla saygıyı, sevgiyle yağcılığı, düşünmekle hayal etmeyi birbirinden ayırt edebilir. Bütün bunları ve hatta binlerce kavramı çocuk kendine mal etmiştir.

9. Ve nihayet İki Dillilik ve İki Dilde Eğitim

İki dilde çok şey aynıdır; çok şey de birbirinden ayrıdır.

Ortak olanlar şunlardır:

1. Ana dil olarak öğrenilmiş her dil insanın belirttiğimiz yeteneklerinin temelidir
2. Her dil bu yetenekleri geliştirmeye uygundur
3. Her dil okulda gerçekleşecek olan gelişim için uygun durumda ve kullanılabilir
4. Her dil ve bu dilleri konuşanlar, ilkel olarak aynı haklara sahiptir
5. Çocukların her dilde dil eğitiminde yardıma gereksinimleri vardır
6. İlkel olarak devletin her dil için çocuklara karşı aynı sorumluluğu vardır
7. Bütün dillerde aynı olan dilbilimsel fenomenler vardır.

Farklı olanlar ya da olabilen şunlardır:

1. Devletin dillere yaklaşımı ve dillerin toplumda gördüğü saygı,
2. Medya aracılığıyla yayılması ve buna bağlı olarak da kalıcı yapıtların yaratılması,
3. Konuşanın kendi diline karşı öznel tutumu ve gelişimi,
4. Dilin sözcük dağarcığının gelişimi,
5. Dilde yansıtılan kültürün de değişik olmasıdır.

Önce anlamlar konusunda değinmek istiyorum. Çevirisi yapılamayacak sözcükler vardır. Çünkü bu sözcüklerin içeriği diğer kültürlerle yabancıdır. Almanya'da **dertleşmek** veya **baklava** veya **emanet** veya **gelin** ya da **uzun havayı** karşılayacak sözcüklerimiz yok. Ama tabii bizim de Türkçe'ye çevrilemeyecek sözcüklerimiz var: **Gemütlichkeit**, **Brezel**, **Leistung**, **Jodeln**, **Ballade** veya **Mitternachtsmesse** sözcükleri gibi. Bu işin bir yanı.

İkinci yanı ise iki dilin sözcüklerinin bir çoğunun tam aynı anlamda olamayacağıdır. **Schule** okuldan başkadır; **bruder** kardeş demek değildir. **Wandern** de yürümek demek değildir. **Bett'in** yatak olmadığı gibi **pflügen** de bakmak değildir. İkinci yön de budur ve az veya çok bütün sözcükler için geçerlidir.

Üçüncü yanı da şudur: Bir dildeki çokanlamlılığın dilsel ekonomi aracı bir diğer dilden farklı işler: Almanca'daki **Himmel** sözcüğü üzerimizdeki dünya ve Tanrının dünyası, yani ölümden sonra da insanların dünyası. Ama Türkçe'de böyle değil: İki ayrı sözcük var: **gök** ve **cennet**. **Yurt**, insanların geçici olarak yaşadığı yapı ve kökenimizin bulunduğu **ülke** anlamındadır, ama Almanca'da böyle değildir. Almanca da iki ayrı sözcük vardır. Çokanlamlılığın farklı olduğuna sayısız örnek gösterilebilir. Çokanlamlılık her iki dilde nadiren çakışır: Nest (=yuva) Almanca'da olduğu gibi

Türkçe'de de aile için mecaz anlamda kullanılabilir. **Ocak (=Ofen)** da ev (**Heim**) anlamında kullanılabilir.

Dördüncüsü dilin eş veya benzer anlamlılığın yardımıyla ayrıntılı biçimde ifade edebilmemizdir. Hareket etme ifade eden sözcükleri yukarıda dile getirmiştik. Biz burada, her iki dili mükemmel biliyor olsak da bu sözlük alanını iki dilde karşılaştırıp bu alanda iki dilli bir sözlük yapacak olsak günlere gereksinmemiz olur bunun için, eminim.

Beşinci nokta yan anlam ve altıncı nokta da kültürel çerçevedir. Sadece bir örnek: **Gülmek**. Gülmeyi tanımlamak kolay değildir. Bu insani eylem için gerekli ölçütlerin toplanmasının zorluğu bir yana, dış biçimi, ardındaki nedenleri, sonuçları, her dildeki bağları çıkarsak; **gülmeyi gülümsemekten, sırtırmaktan, yılışmaktan ve fıkrıdamaktan** ayırt edebilsen aynı şekilde Almanca'daki benzer sözcükleri anlamsal olarak net bir biçimde birbirinden farklı görebilsen, o zaman bile şu sorular ortaya çıkar, yani daha yanıtlanmamış olur: Nerede ve nasıl, hangi vesileyle, hangi etmenlerle güler Türkiye'de ve Almanya'da insanlar? Bir toplumda bile bir dostun, bir yabancı, bir sevgilinin, bir babanın veya bir şefin gülüşünü doğru olarak yorumlayabilmek bir toplumda bile güçtür. Kültürler arasında dünyalar vardır; ama yine de birlikte yaşayabiliriz, gülüşebiliriz. Ama örneğin pek çok Nasrettin Hoca öyküsü Almanya'daki iyi anlaşılıyor. Kültürel bilgiler eksik, günlük yaşamdaki benzer veya aynı durumlardaki davranışlar farklı. Aynı şeylere gülmüyoruz yani en azından her zaman aynı şeylere gülmüyoruz, ancak belirli durumlarda. Bir örnekti bu. Her sözcük dil toplulukları arasında kültürel kökenli yeni farklılıklar getiriyor. Dilin kültürün temeli ve kültürün kendisi olduğu savından yola çıkmıştık. Kültürlerdeki farklılıklar dilde kendini gösterirler, insanların yaşamında ve bütün halkların tarihinde, tek tek insanların geçmişlerinde aynı olan sayısız öğeler olsa da. Bu dediklerimizden iki dillilikle ilgili hangi sonuçları çıkarabiliriz? Üç noktaya değinmek istiyorum.

10. İki Dilli Çocukların Eğitiminin Zorunlu Olarak İki Dilliliğe Dayanması

Şimdiye değin bütün söylediklerimiz, çocukların yoğun bir hazırlıkla okul kapısına dayandıklarını bize gösteriyor. Dil, iletişim yeteneği, pek çok temel bilgi, toplumsal alışkanlıklar, duygularını yaşayabilme ve hepsinden önemlisi gelişmiş bir düşünme yeteneği başlayan okul sürecinin temelidir. Bütün bunlar ana dilde geliştirilmiştir yani belirli bir dile bağımlıdır. Ana dilini okul yaşamına katmamak, bu çabaların ve bunların ürünlerinin aracı olan ve çocukların düşünmeleriyle sıkı sıkıya bağlı olan dilin okul dışında bırakılması demek, hatta reddedilmesi demek, çocukların ve onların bu zamana değin yaptıkları çalışmaların aşağılanması ve yok edilmesi anlamına gelir. Bu onların altı yıllık hazırlığının bir işe yaramadığının ilan edilmesi demektir. Çocukları çok gerilerde bıraktıkları bir yerden yeniden başlamaya mahkum etmektedir. Bu çocukları dikkate alan, iki dilli bir eğitim, onların okul yaşamlarını kolaylaştırır, yaptıkları çalışmaya saygı gösterir ve bununla da kalmaz, çoğunluğun

konuştuğu ana dile mensup çocuklarda olduğu gibi, bu çocukların da o güne değin oluşturdukları temeline yönelişi olanaklı kılar. Bu olanaklardan çok uzaktayız, biliyorum, hem Almanya'da hem de Türkiye'de. Ama yine de bunları belirtmeliyiz, bir vizyon olarak görmeliyiz.

11. İki Kültürün Ortak Yaşaması Olarak da İki Dilliliğin Karmaşıklığı

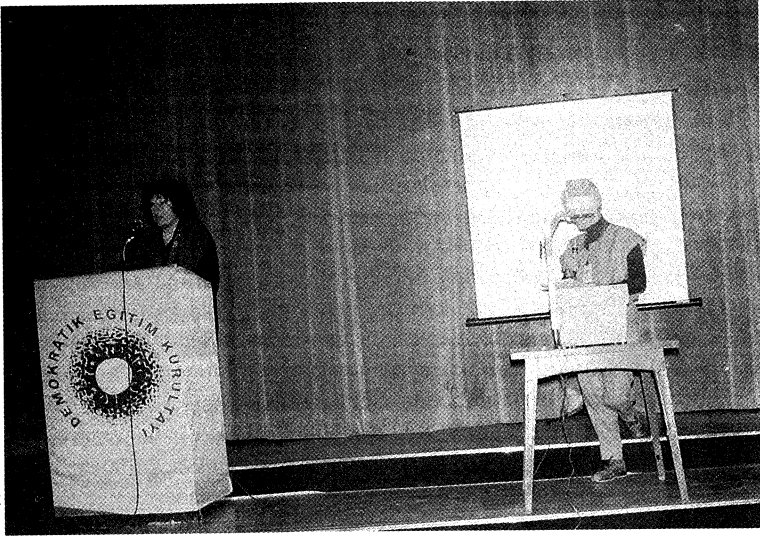
Çocukların çalışıp kazandıkları ve kazanacaklarında, çocuklara uygun davranmak istersek çocuk olarak veya öğretmen olarak bir dille ilgilenme bizden büyük çaba ister. Bu şunun için böyledir; zira biz işaretler dizgisi olarak dilin yüzeysel bölümünü değil dilin belirttiğimiz alanlara çok yönlü dallanıp budaklanmasını görür, değerlendiririz. İki dilliliği dikkate aldığımızda bu karmaşıklık çok yönlü bir hal alır. Ama bunu bir kıyıya bırakıp göz ardı edemeyiz. Bu, iki dilli çocukların gerçeğidir. Başka seçenekleri yoktur, bizim de başka seçeneğimiz yoktur. Gerçekliğin şaşırtıcı çok yönlülüğü bizi ürkütmemeli. Bizler bunu iyice inceleyip görüşler geliştirmeli ve olabilen her yerde etki etmeliyiz. Kurulmasına doğru atılacak adımlar düşünülmeli. Şimdi, bu adımların atılması olanak dışıysa da, insani kültürün ürünü ve kültürün kendisi olarak dile ve dil öğrenmek için gösterilen çabaya, çocukların çabasına da saygı göstermek oldukça önemli bir adımdır. Çocuklar bu saygıyı hissederse, ki hisseder, uzun yolun bir bölümü katedilmiş olur. Bu saygıyı merak, ilgi ve kabul etme izler.

12. Aşağılanmış Azınlıklara Mensup Çocuklara Karşı Devletin, Toplumun ve Bireylerin Sorumluluğu

Kastettiğimiz çocuklar iki dilli yaşıyorlar; iki dilliliklerdir de. Bu iki dillilik onların okuldaki eğitimlerinin temelidir. Bu, çoğunluğun konuştuğu dilin tek dil olarak kabul edildiği ve bu dilin devlet kuruluşları tarafından desteklenen dil olduğu ve çoğunluk toplumunun aşağılanan azınlıkların dillerini reddettiği veya ilgisiz kaldığı Almanya veya Türkiye gibi ülkelerde de böyledir, ona uygun uygulamaları yoksa da. Bizde de sizde de çocuklardan ana dilden çoğunluğun diline ani ve çok kapsamlı bir geçiş isteniyor. Ama bunun böyle kalması gerekmiyor, okul kapısını açarken çocuklar. Öyleyse ne yapalım? Sürekli olarak içeriği kapsayan gerekçelerle devlete bu konudaki sorumluluğu hatırlatılmalı. Toplum aydınlatılmalı. Öğretmenler kendilerini çocukların yerine koymalı, durumlarını anlamalı. Sendikacılar çocukların ve öğretmenlerin bu alandaki çıkışlarını savunmalı. Böylece ve bilimsel gerekçelerle çocukların gerçekliğine etkide bulunabiliriz. Her birimiz, çelişkilerle başa çıkmanın yollarını bulmalıyız; hem de şehit veya devrimci olmadan, işyerimizi tehlikeye atmadan yapabiliriz bunu. Bizim bu konuda Almanya'daki durumumuzun, Türkiye'de sizlerin durumundan çok çokook daha kolay olduğunun bilincindeyim.

GEW (Almanya) Temsilcisi Klaus Liebe-Harkort

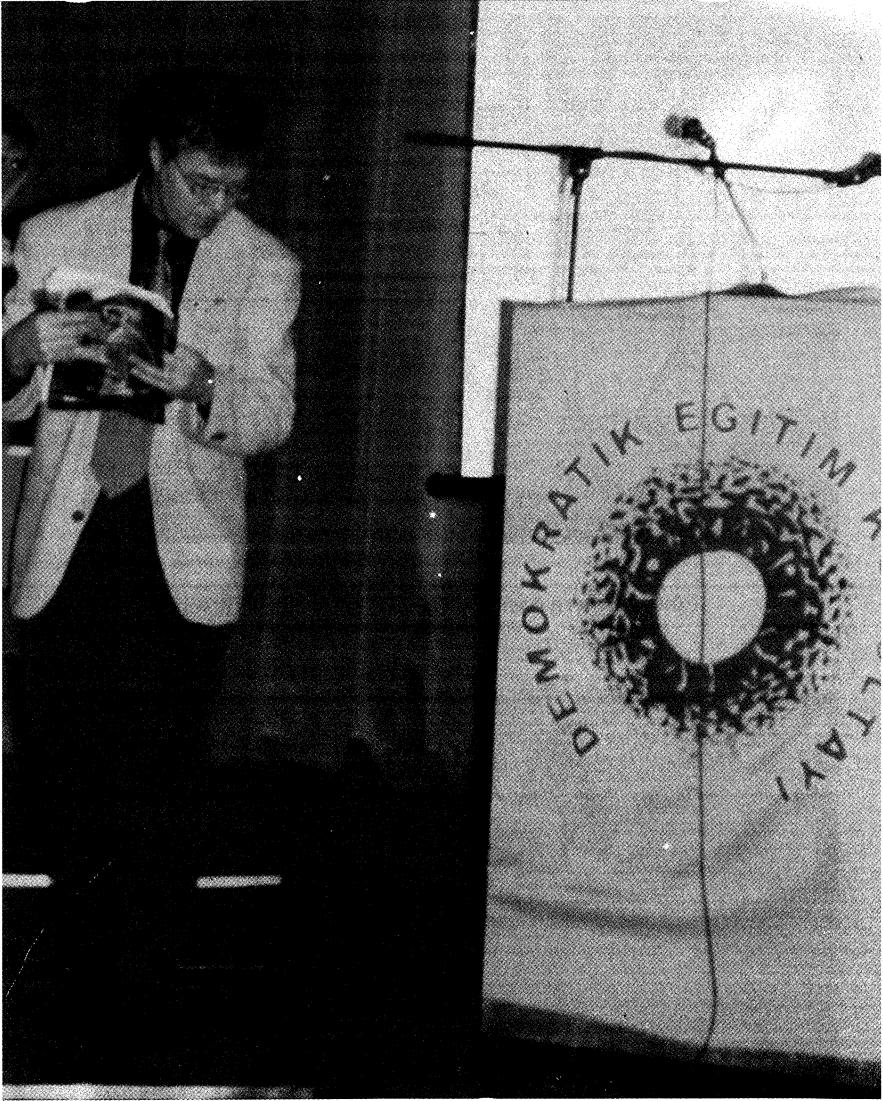
FEN (Fransa) Temsilcisi Agne's Breda

Eğitim Enternasyonalı Temsilcisi Ulf frederikson

NLSF (Norveç) Temsilcisi Geir Knapstad

NLSF (Norveç) Temsilcisi Geir Knapstad

HOLLANDA

AOb

Hollanda Eğitim Sisteminde Kalite Yönetimi

Henk Grönloh

Çeviren: Rıdvan Korkut

1. Sorunun Tanımı

Çok uzun yıllardan beri, öğretmenler eğitimdeki kalitenin köşe taşlarını oluşturmaktadırlar. Onlar, yalnızca kaliteli bir eğitim sağlamak konusunda değil, eğitimin sürekli olarak iyileştirilmesi ve gelişmesini garanti altına almak konusunda da sorumluk taşırlar. Sonuç olarak öğretmen, bu meslek grubuna ilişkin mesleki standartları yakalamak zorundadır.

Değişik eğitim düzeyleri arasında, okulların ve eğitim kurumlarının görece özerklilerine bağlı olarak farklılıklar vardır. Geçmişte eğitim alanında elde edilmiş başarıların kalitesi üzerine düşünme ve onu sorgulamaya duyulan gereksinim de artmaktadır.

Peki sendikalar bu konuda ne tür bir rol oynamaktadır?

2. Kalite Nedir?

(Bkz Ek 1)

Niteliğin sağlanması, müşterilerin (yani eğitimin hedef kitlesinin) istemlerine uygun eğitim ve öğretimin sağlanması, aynı zamanda da mesleki standartlarımızı değerlendirmek anlamına gelmektedir.

Eğitimin müşterisi dediğimiz kitle şunlardan oluşmaktadır: Öğrenciler/çocuklar, anne-babalar/veliler, eğitimin tüm çalışanları, yönetim ve okul kurulları, ileri eğitim, ticaret, endüstri ve hükümet.

3. Niteliğe Neden Odaklanmaktadır?

1985'in ikinci yarısından bu yana, hükümetinin yasa ve yönetmeliklerde azaltmaya gitme, okul ve eğitim kurumlarına daha fazla özerklik verme gibi yollarla ortaya koyduğu uygulamalarla birlikte Hollanda'da yeni bir felsefe hakim olmuştur.

Günümüzde, kamu bütçesinin açık bir şekilde belirlenmesi için, eğitimin müşterileri, vatandaşlar ve hükümetin kendisi tarafından ortaya konulan ve sürekli artmakta olan bir istem söz konusudur.

Eğitim sistemimizde, önceden belirlenmiş düzenlemelerle oluşturulmuş kapalı sistemden, okullara daha fazla özgürlük ve eğitimin kalitesi konusunda karar verme

olanağı veren sisteme doğru gerçekleşen değişim, gittikçe daha fazla hissedilir duruma gelmektedir.

Avrupa'da, bütünsel bir kalite yönetimine ilişkin görüşler ortaya çıkmıştır. Hollanda'da da bu görüşlerle bağlar kuran tartışmalar da başlamış bulunmaktadır.

(Bkz Ek 2)

4. Hollanda Eğitim Sistemindeki Kalite Yönetimine İlişkin Bazı İnisyatifler

(Bkz Ek 3)

Eğitim Müfettişliği'nin görevi, eğitimindeki durumun nasıl olduğuna, işlerin nasıl yürüdüğüne ilişkin bilgileri bakan ve parlamentoya iletmektir. Bu görev iki biçimde gerçekleştirilmektedir: okul yönetmeliklerini incelemek ve okullara ziyaretler düzenlemek.

Buna ek olarak, yüksek eğitimde, eğitim bakanlığı dışından uzmanların, ki bunlar da eğitimin sonuçları ile ilgili bakana bilgi verirler, okulları ziyaret ederek denetleme biçimde bir sistem vardır.

Mesleki eğitimde, kalite standardını ve eğitim düzeyini yakalayabilmek için, sınavların içerikleri ve kalite profilleri yasa ile belirlenmiştir.

Ortaeğitimde ise, belli amaçlar ve sınav içerikleri geliştirilmiş, ilköğretimde de eğitimin bir bütün olarak uyması zorunlu olan çekirdek amaçlar sistemi oluşturulmuştur.

Müfredat geliştirme konusuyla, Hollanda Ulusal Müfredat geliştirme (SLO) ilgililenmektedir. Ulusal Eğitimde Değerlendirme Enstitüsü de (CITO) ortaeğitimde kullanılmak üzere genel sınav ve testler üzerine çalışmaktadır.

Okul düzeyinde, okuliçi kalite yönetimi değişik yollarla sağlanmaktadır. yüksek öğrenim ve mesleki eğitimde özel olarak kalite yönetimine ilişkin bütünsel bir yaklaşım geliştirilmektedir. ayrıca eğitim müfettişliği de bütünsel kalite yönetimine yönelik genel bir çerçeve içerisinde uygulamalarını yürütmektedir.

(Bkz Ek 4)

5. Kalitenin Sürekli Gelişimi

Bütünsel Kalite Yönetimi, temel olarak Avrupa Kalite Yönetimi Kurumu tarafından oluşturulan EFQM Modelini almaktadır. Bu model, 9 alan ve 5 gelişim aşamasından oluşmaktadır.

(Bkz Ek 5)

Bu modeldeki en önemli görüşler şöyle sıralanabilir: Müşterinin hoşnutluğu (%20), eğitim kadrosunun hoşnutluğu (%18) ve okulun (eğitimsel) sonuçları (%15).

(Bkz Ek 6)

Burada, üzerinde odaklanılan nokta, öz değerlendirmedir ve bu şu noktaları kapsamaktadır:

(Bkz Ek 7)

Bütünsel bir kavram olarak kalitenin farkında olmak,

- İşlerin yürütülmesi,
- Uygulanabilir adımlar biçiminde gelişme planları hazırlamak,
- Öncelikleri saptamak (planlamak, uygulamak, kontrol etmek, gerekli olan yeni şeyleri uygulamak).

(Bkz Ek 8)

6 Kalite Yönetiminde sendikaların Rolü

Eğitim bakanlığı ve parlamento üyeleriyle yaptığımız danışma niteliğindeki görüşmelerde, eğitimde kaliteye ulaşmanın önünde engel oluşturan ya da bunu kısıtlayan (kötü) çalışma koşulları ve istihdam durumuna özel olarak dikkat çekmekteyiz.

Eğitimin her bir düzeyi için toplu iş sözleşmesi (CAO) imzalamaktayız. İşverenler, yani okul yönetim kurulları ile yapılan bu görüşmeler sırasında öğretmenlerin iş yükü, ödüllendirme ve diğer getiriler açısından iş kalitesine de özel dikkat çekmekteyiz.

Toplu iş sözleşmesinin, kalite kontrolünde yer alınmasını garanti altına alması şu yollarla olmaktadır: çalışmalarla ilgili olarak danışmanlık hizmeti vermek, kurumlardaki daha zorlu görevlerle ilgili olarak Ortak Katılım Konseylerine (ki bunlar çalışanlardan oluşmaktadır) çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve eğitimle ilgili diğer katkıların (fazladan tatil, daha az ders saati verilmesi vb.) sağlanması için (ek) yasal destek sağlamak.

Okullarda ve eğitim kurumlarında, toplu iş sözleşmesinin uygulanıp uygulanmadığını sürekli olarak izlemekteyiz. Ortak Katılım Konseylerine yasal destekler sağlayıp, üyelerimize kalite yönetimi ile ilgili eğitim vermekteyiz.

Ayrıca üyelerimizle, okullardaki kalite ve kalite kontrolü alanında ortaya çıkan sorunları saptamak için danışmanlık, bilgi verme ve tartışma toplantıları gibi olanaklar sağlamaktayız.

Bireyler düzeyinde ise profesyonelliğin zarar görmemesi için uzmanlarımız aracılığı ile sürekli olarak üyelerimize destek sunmaktayız.

Üyelerimize, değerlendirmeye ilişkin yasal hükümler ve değerlendirmenin yasal sonuçları konusunda da belli bir standardı yakalayamayan üyelerimizi izlemek ve onlara destek vermek yoluyla yardımcı olmaktadır.

Sendikanın yayınları ve konferanslar yoluyla, bu konular hakkında sürekli olarak üyelerimizi bilgilendiriyoruz.

Ancak şunu da eklemek istiyorum; sendikamızda, kalite yönetimine ilişkin gelecekteki politikalarımızın ve rolümüzün ne olacağına ilişkin tartışmalar da hala devam etmektedir.

Kaynakça

TQM, the quality makers.

Robert Heller/Norden Publishing House Ltd, St gallen Switlerland, 1993 (ISBM 3-907150-47-3

EN 29000 "Quality Management and Quality Assurance Standards – Guidelines For Selection and Use" 1987

European Committee for Standardisation, Brederodestraat 2, B-1000 Brussel, Belgie

AOb (Hollanda) Temsilcisi, Henk Grönloh

E K L E R

EK- 1

Şekil 1. Kalite Konusunda Ne diyorlar.

Kalite

- * Ölçülebilir belirli standartlarına uyan kullanıcı ve müşterilerin beklentilerini karşılayan ürün ya da hizmet
- * Müşterilerin beklentilerinin karşılanması
- * Söz verilenin yerine getirilmesi

EK- 2

Şekil 2. Toplam Kalite Yönetimi.

TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ (ÖZELLİKLER)

- * Temel ilgi alanı niteliklidir.
- * Bir rehberlik sistemi ya da yasalarla düzenlenen bir genel bir düşünce vardır.
- * Kalite ölçülür.
- * Kalite ödüllendirilir.
- * Kaliteyi yakalamak için eğitimin tüm çalışanları eğitilir.
- * En önce, en iyisine ulaşmaya çalışılır.
- * Daha küçük birimler halinde çalışan okul daha iyidir.
- * Sürekli teşvik vardır.
- * Herkesin bu konuda bir rolü vardır.
- * Kalite arttıkça maliyet düşer.

EK- 3

Şekil 3. Bir Yaklaşım Olarak Kalite.

**BİR YAKLAŞIM OLARAK
KALİTE YÖNETİMİ**

- * Sistematik
- * Sürekli, devirsel
- * Okulun güvenliği ve iyileştirilmesine yönelik
- * Müşteri merkezli
- * Emek örgütü olarak okul merkezli

EK- 4

Şekil 4. Nitelik Değerlendirme Tabloları ve ISO 9000 Sertifikası.

OKULLARA İLİŞKİN BİLGİLER NİTELİK DEĞERLENDİRME TABLOLARI ORTAÖĞRETİM

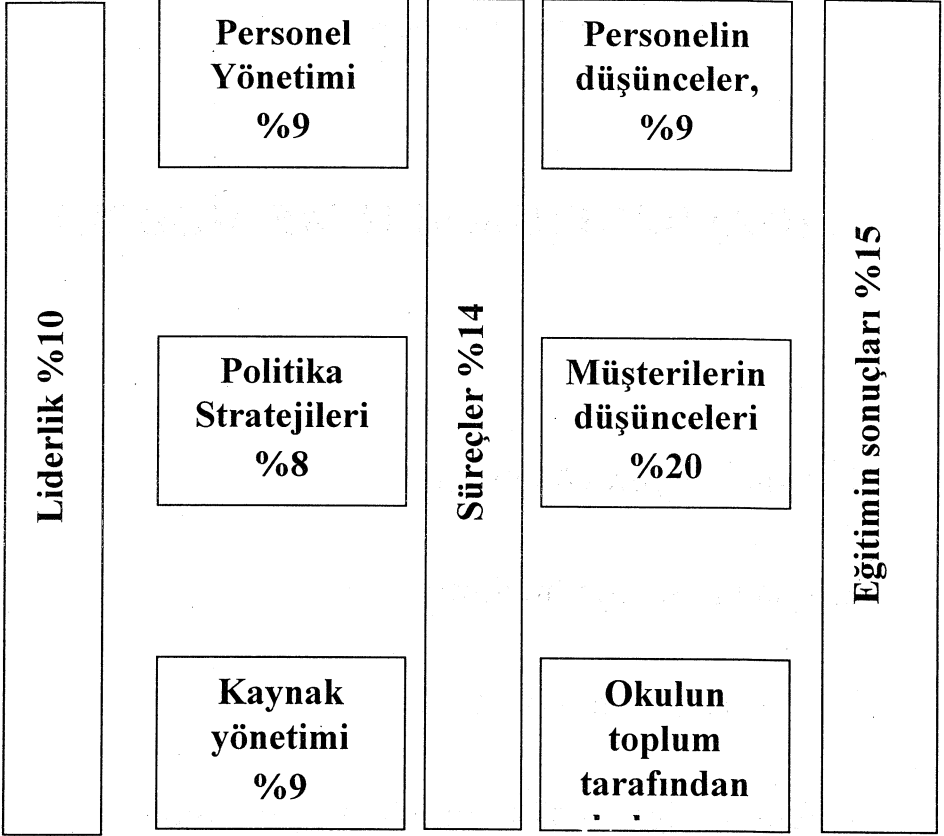
- a Öğrenci nüfusunun özelliği
- b Müfredat
- c İç eğitim çıktıları
- d Sınav sonuçları
- e Özel durumlar (örneğin, okulun bulunduğu yerin özellikleri)

- 1998'de Eğitim Müfettişliği, kalite tabloları ile birlikte ulusal, bölgesel ve okul düzeyinde karşılaştırmalı okul araştırmaları yayınlamaya başlamıştır.

- Kalite yönetiminin ve kaliteye ilişkin ISO 9000 sertifikası, Uluslararası Standartlar Örgütü'nün (ISO) standardına uygundur.

EK- 5

Şekil 5. EFQM Modeli.

Örgüt

Sonuçlar

%50

%50

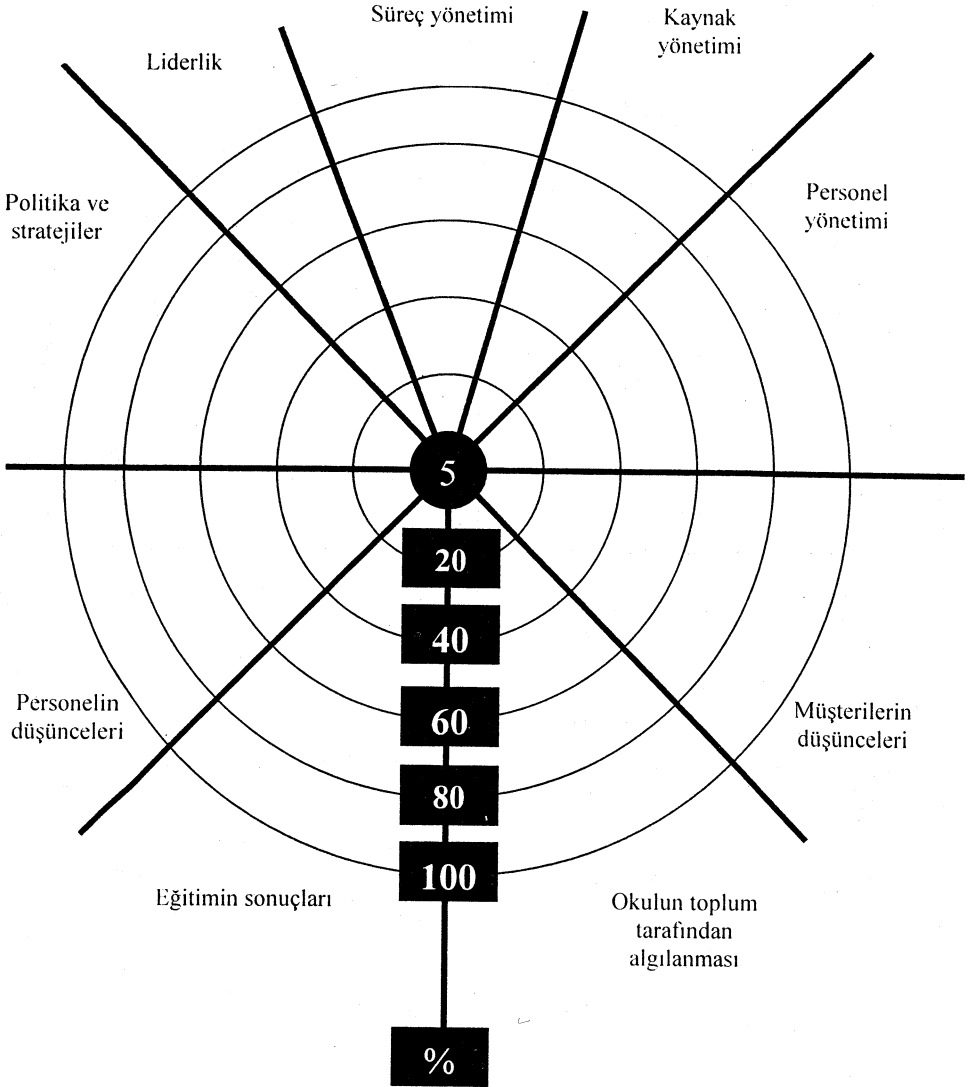
EK 6

Şekil 6. Gelişim aşamaları.

(ÖZ) DEĞERLENDİRME MODELİ

1. Aşama Ürün yönelimli
2. Aşama Süreç yönelimli
3. Aşama Sistem yönelimli
4. Aşama Eğitim sürecini izleme yönelimli
5. Aşama Toplam Kalite Yönetimi (TQM)

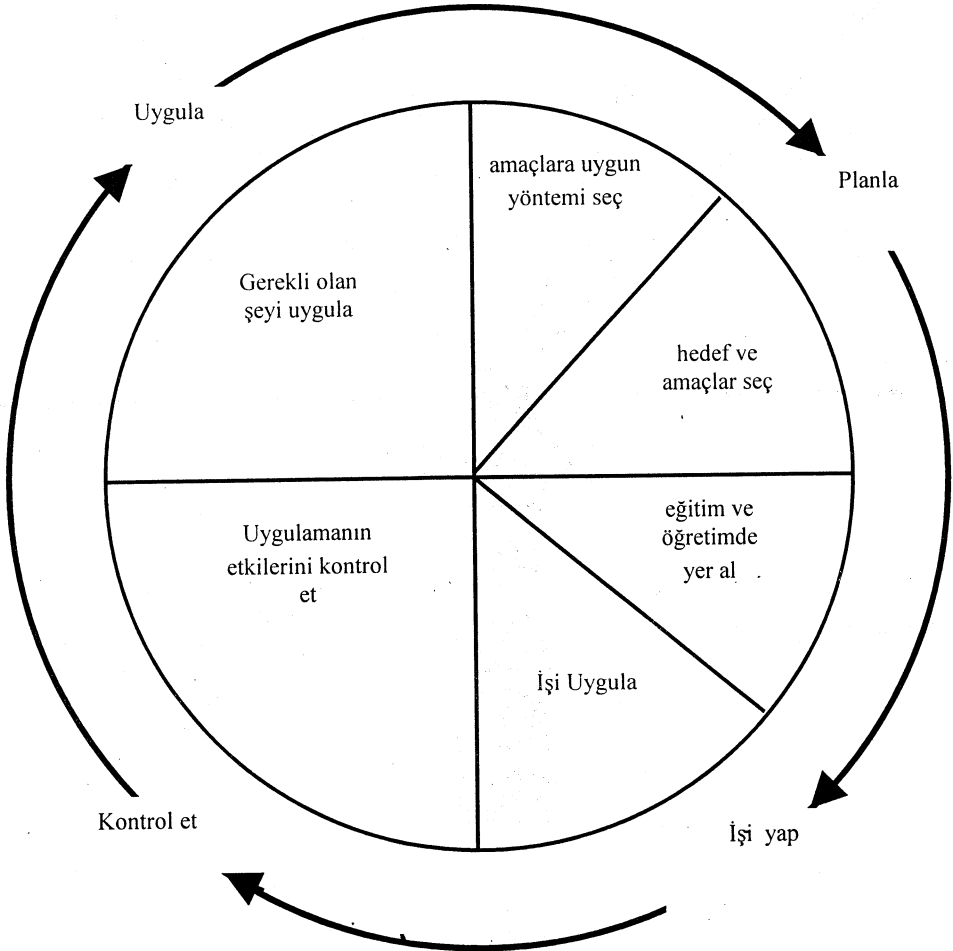
EK- 7
Şekil 7

EK- 8

Şekil 8. Toplam Kalite Kontrolü

TOPLAM KALİTE YÖNETİMİ

FRANSA

FEN

EĞİTİM FELSEFESİ

Agnes Breda

Çeviren: Semra Bodur

Fransız eğitim sistemi son otuz yılda önemli bir gelişme göstermiştir.

60'lı yıllarda gençlerin ancak %20'si lise bitirme düzeyine erişirken, bugün bunu %65'lere çıkarmış bulunuyoruz.

Öğretmenlere bazı temel sorunlar yaratmadan, kolayca ve onları öğretim yöntemlerini ve uygulamalarını tartışma konusu yapmaya yöneltmeden ve hatta eğitim sisteminin oluşumunu, gelişimini sorgulamadan elde edilecek böylesi bir gelişme düşünülemez. Seçkin sınıfa yönelik bir eğitim sisteminden her tür öğrenciyi farklılıklarıyla kucaklayabilecek bir eğitim sistemine nasıl geçilmeli; farklılıklardan oluşmuş bir sınıfta hangi öğretim yöntemi uygulanmalıdır?

Bireysel farklılıkları yönetmeyi öğrenmek; işte Fransız eğitim sisteminin olduğu kadar sınıftaki öğretmenin de en önemli sorunu buradadır.

Eğitimin toplumsallaşmanın iradeci biçimi olduğunu, toplumsal bağın oluşturulmasına katkıda bulunduğu, değerleri aktardığını ve bir toplum düşüncesiyle bütünleştiği düşüncesindeyiz. Bu nedenle, eğitim projesi indirgeyici olmamalıdır.

İşyerinin mesleki eğitimi, ailenin de –elinden geldiğince- toplumsal eğitimi sağladığını söyleyerek yalnız temel bilgilerin eğitimi okula bırakan liberal sapmalara dikkat etmek gerekir. Burada bir toplumsal ayrımcılık oluşumu net olarak görülmektedir. Sosyal durumları iyi olan ailelerin çocukları, diğerlerine göre daha avantajlıdır. Bize göre bu sistem hoş görülmez ve bizim fırsat eşitliği anlayışımıza da ters düşer. Öğrencinin öğretim boşluklarını gidermeyi amaçladığı için bilgileri dogmalara dönüştürebilecek ve öğrenciye okul bilgilerini her tür yolla vermeyi işin temeli olarak niteleyebilecek bir öğretim projesine de kuşkuyla bakmak gerekir. Böylece öğrencinin bireysel özelliklerine cevap vermeye değil, nicel eksikliklerinin giderilmesine çalışılır. Bu model de diğeri kadar seçkinliğe yöneliktir.

Eğitim liberal model eğilimi ya da sosyal yapı eğilimi gibi iki sakınca arasındadır. Liberal model eğilimi okulun toplumu bütünleştirici değerlerini yok sayar; sosyal yapı eğilimi ise gençlerin okuldaki düzeylerini yükseltme bahanesiyle onların farklılıklarını göz ardı edebilecek, onlara tartışamayacakları değerler aşılıyarak onları aynı kalıba dökebilecektir.

İşte FEN kendi eğitim sistemi anlayışını bu iki eğitim arasında oluşturmaktadır. FEN'e göre eğitim sistemi gençlerin yurttaşlık duygularını geliştirmesi yanında kendi gelişmelerini de saptayarak daha adil, daha özgür, daha dayanışmacı toplum oluşmasına katkıda bulunmalıdır.

- Eğitim, ortak sosyal değerlere dayanmaktadır.
- Kişilere, yaşamları boyunca sürekli öğretim sağlanmalı.
- Okul ortamını toplumsal bütünleşme potasına dönüştürmelidir.

İşte, yarının okulunu kurmak için ana unsur olarak seçtiğimiz ve geliştirdiğimiz üç nokta:

- **Bireysel farklılıklar** (Heterojenlik): Sosyal kökeni yetenekleri ve becerileri öğrencilerin birlikte eğitildiği okul ortamlarında temel eğitim ve toplumsal eğitim daha etkilidir. Farklıklar, güçlük içindeki öğrencilere yardımcı olduğu gibi, iyi öğrencilerin de yararına değildir. Şöyle bir ekleme yapabiliriz: Bu durumun bütün öğrencilerin vatandaşlık eğitimine de katkısı vardır.

- **Sorumluluk**: Öğretim; öğretmenlerin, velilerin, öğrencilerin en yakınındaki öğretim görevlilerin sorumluluğu altında olmalıdır. Milli eğitim kavramı eğitim kurumunda somut hale gelir ve yöreye göre eğitim bir okul ya da eğitim kurumu projesi olarak gençlere uyarlanır.

- **Laiklik**: Genetik, kültürel, sosyo ekonomik ya da dini dışlamalara başvurmamak, bu tür dışlamalarla karşı karşıya kalmamak ve yaşadığımız dünyanın sorunlarını ortaya koymak konusunda bir seçimdir.

(Fransa'da) Öğrencilerin, öğretim kurumlarında bir aşamadan ötekine geçişleri başarısızlıklara, okulu bırakmalara neden olmaktadır. Eğitim sistemi içinde çalışan gözlemcilerin tümü bunun farkındadır.

Eğitim sürekliliği bu aksamaları gidermelidir. Bu, daha en baştan başarısızlık anlamına gelmemesi gereken bir sürede ve gencin kendi kişisel hızında gerçekleştirebileceği bireysel bir formasyon projesinin geliştirilmesine gerekli her şeyin gencin yakınında bulundurulması gerçeğidir.

Fransa'da eğitim süreci anaokulunda başlar. Anaokulları çocuğun topluma alışması, iletişimini geliştirmesi, çevreyi tanıma ve çevreye alışması gibi belli başlı eğitim kavramlarını çeren bir alıştırmaya okuldur. Orada öğrenme zevkinin temeli alınır. Tüm araştırmalar iki yaşında okula başlamanın okul başarısında önemli bir etken olduğunu göstermiştir.

Gene, eğitim süresindeki aşamalarda öğrencinin biyolojik ritmine olduğu gibi psikolojik uyanış ritmine de uyulmalı; yetenekleri, bilgileri değerlendirilerek, bilgiler, beceriler ve birey olma öğretimine önem verilmelidir.

Her öğrenci tektir. Öğretmenin rolü bu teklifi ve aynı zamanda öğrencinin sosyalleşmesi, fiziksel ve entelektüel yeteneklerinin en üst düzeye geliştirilmesini dikkate almaktır. Bu süreç içerisinde yönlendirme önemli bir unsurdur.

Eğitimde yönlendirme, öğrenciyi, zamanını en iyi belirleyecek, başarılı olduğu alana yönlendirmektedir. Ona bir projemizin nasıl hazırlanacağı öğretilmelidir. Bu, özellikle genç yaştaki çocuklar için bir hayat projesi söz konusu ise alışılmamış ve zor bir iştir. Ailenin ve çocuğun bu işte eğitim ekibinin yardımına gereksinimleri vardır. Bu seçim ise ömür boyu formasyon olanağı ile canlı kalacak bir seçimdir.

Her yaşta kendimizi yenilemek bireysel bir haktır ve ulus adına bir gerekliliktir. Bu, mesleki eğitim ve diploma almadan öğretim sisteminden ayrılmış gençleri kapsayan bir görevdir.

Niteliği, bölgesi, işlevleri, nasıl olursa olsun herkese, kendi seçimine göre hizmetiçi eğitimi sağlamak kamu hizmetlerinin temel görevidir. Halkın sosyal farklılıklarının oluşturduğu bu zenginlik adına, başlangıç formasyonundan ve tek bir yer bile olsa hizmet içi eğitimden söz etmek bizim için önemlidir. Eğitim kurumları gençlerin öğretimiyle sınırlı olmayan yaşam merkezleridir. Öğretim kurumu, yerel dernekler, meslek toplulukları, yerel yönetimler ve ekonomik yapı ile işbirliği yaparak köyün ya da mahallenin spor kültür ve sosyal etkinliklerinin yapıldığı bir yer olarak açılmalıdır. Orası yurttaşlık eğitiminin gerçekten hakkını veren, yurttaş olma yolunda yapılan bir antrenman merkezidir. Öğrencilerin haklarının ve ödevlerinin, ortak bir amaç çevresinde orada uygulanması ve yaşama geçirilmesi söz konusudur: öğrenim projesi. Okul örnek olmalıdır.

Öğrencinin demokratik statüsünün -yurttaşlığı- bir gerçeklik olması için mücadele ediyoruz.

Yaşları ne olursa olsun;

1. Onları dinlemeliyiz. (velilerini de) Veliler her şeyi isteyebilir. (Ders konuları hakkında, ders yöntemlerimiz hakkında bile soru sorabilirler)
2. Haklarını aramalı, görevlerini bilmelidirler.
3. Tartışılacak ya da tartışılmayacak konular arasında belli noktalar koyarak demagoji yapmadan onları tek tek ve de topluca ilgilendiren işlerde onların da görüşlerini almalıyız.
4. Okulda, günlük yaşam konusunda ortak kararlar almayı öğrenmelidirler.
5. Şiddet, önyargılar, ırkçılık, cinsellik, yabancı düşmanlığı, hoşgörüsüzlük gibi demokrasiyi tehdit altında tutan konularda karşılaştırma yapma, şüphe etme, kendi kendilerine sorular sorma, tartışma çalışmaları yapılmalıdır.

Böyle bir okul oluşturmak, öğretmenler için çalışma tarzlarında, misyonlarını kavramada önemli gelişmeler içermektedir. Sendikamız FEN, bunu, "Başka türlü çalışmak" olarak adlandırmaktadır. Öğretmenler, bundan böyle yalnızca bilgi aktaran kişiler değil, dünyaya ve yaşama hazırlayıcı kişiler de olmalıdır.

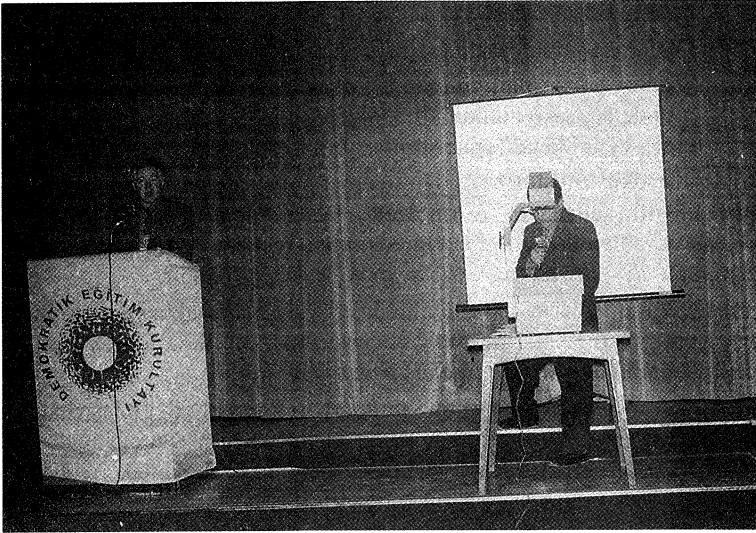
Fransız öğretmenlerin pek çoğu bu duyguyu paylaşmakta ve metotlarını, mesleğe bakışlarını, buna göre geliştirmektedir. Geriye kalanları ikna etmek pek kolay değil. Ancak alışkanlıkları değiştirmekten daha zor şey var mıdır?

Önce tüm öğrencilere eğitimi götürerek eğitimin yaygınlaşmasını başarmak, sonra öğrencileri birer yurttaşa dönüştürürken onların entelektüel yeteneklerini maksimum düzeyde geliştirerek demokratikleşmeyi sağlamak. Eğitim sistemini geliştirmek bizce budur.

Zor ama coşku verici bir çaba, geçmişteki güçler karşısında zor bir mücadele, FEN' in sürdürmek istediği davranış işte budur.

FEN (Fransa) Temsilcisi, Agne's Breda

DLF (Danimarka) Temsilcisi, Steg Anderson

DANİMARKA**DLF****Eğitimde Kaynak Yaratma****Steg Andersen**

Çeviren: Veysel Özdemir

Değerli Meslektaşlarım,

Bu konuşmamda, eğitimde kaynak yaratma ve kullanımını hakkında bazı bakış açılarını vereceğim.

Önce Bazı Kavramlar.

Kaynaklara olan gereksinim:

Bu maddede, öğretmenlerin çalışma koşullarının ülkeden ülkeye çok büyük değişikliklere sahip olduğunu söylemeden geçmemeliyim. Düzeyi ne olursa olsun, şüphe yoktur ki, tüm öğretmenler için önemli öncelikler sunmaktadır. Fakat okul sistemine ödenek ayırmak suretiyle yetkililerin sağladığı koşullar, tabii ki her yerde kesinlikle sonuç açısından önem taşımaktadır. Öğretim kalitesinin belirlenmesi büyük oranda kaynakların paylaşımına dayalıdır.

Örneğin bu;

Okul binası ve sınıflar için doğrudur. Öğretim için her yerde uygun bir yapıya ihtiyaç duyarız. Tüm ülkelerde, okulların uygun ve modern yapısı anahtarların korunması için gerekli bir önceliklidir.

Ve tabii ki sınıfların mevcudu da büyük bir öneme sahiptir. Öğretimde daha fazla sayıda öğrenci demek birer, birer çocuklar düşünüldüğünde daha az olanağa sahip olmak anlamındadır. Eğer bir ülke her yerde belli kalite gereksinimleri sağlamayı istiyorsa bu gibi durumlar için ortak standart ve normlara sahip olmak önemlidir. Ve aynı derecede tüm çocuklar için eşit şartları garanti etmekte de gerekmektedir.

Öğretilecek olacak konulara gelindiğinde, yine aynı döneme sahip olan bir şey de eğitime ilişkin değişiklikler ile aynı zamanda ayarlanan ve gerekli harcamaları yapmak için ihtiyaç duyulan fonların olmasıdır. Bizlerin maaşları için; benim görüşüm yetkililerin sıklıkla sorunlara çok dar bir görüşle yaklaşım gösterdikleri yönündedir. Maaşlar hesaba katılmayan bir harcama olarak görülmektedir ve olması gerektiği gibi bir kapsamda değildir. Bunların her ikisi de yanlıştır ve çok dar bir görüştür. Çünkü, maaşların seviyesi ile öğretmenlik mesleğinin saygınlığı arasında yakın bir ilişki vardır.

Merkeziyetçi yada Yerin Yönetim Kontrolü

Tek başına ülkelerin deneyimi yerinde yönetilmekten daha çok merkezi kontrol yönündedir. Fakat, ben inanıyorum ki, eğer okullarımızı daha yüksek bir seviyeye çıkarmak istiyorsanız, okullar için karar vermeye ve merkezi düzeyde ekonomiye gereksinim bulunmaktadır. Bunun anlamı; hükümet ve meclis yani karar alanlara baskı

unsuru olarak etki etmeye gereksinim duyacağımızdır. Dünya Bankası yetkilileri gibi uluslar arası araştırmaların kullanımı açısından bir yol olabilir. Fakat çoğu argümanı kendi ülkenizdeki durumda bulmalısınız.

Doğal olarak öğretmen sendikaları olarak bizler, okulların geliştirilmesi için gerekli kaynakları nasıl sağlayacağımızı düşünmek durumundayız.

Benim kendi görüşüm, sonuç açısından öneme sahip olanın bizlerin okullardaki işimizin içeriği ve sendikanın politik amaçlarının uyuşması gerektiği şeklindedir. Diğer bir deyişle, okullardaki kalifiye işten dolayı bizim işimiz çalışma koşulları ve öğretmenlerin yeterli maaşlarının garantisi için, içeriği yoluyla, öğretimin anlaşılmasını sağlamaktadır. Biz bunu Danimarka' da iki ayağı olan bir strateji diyoruz. Biz bu ayakların her ikisi üzerinde de yürümek zorunda olduğumuzu söylüyoruz. Bunlardan birisi eğitim ve diğeri de sendika. Sonuç olarak, biz kendimizi merkezi ve yerel olarak öğretimin gelişmesine katıyoruz.

Ben inanıyorum ki, anne-babalardan, medyadan ve son olarak politikacıardan gerekli olan anlayışı elde etmek bir yoldur.

Eğer bir ülkedeki tüm çocuklar eşit olanaklara sahiplerse, okulların tümüyle kamu yetkilileri tarafından finansmanının sağlanması gerekir. Bir çok ülke özel okulları tanıyor ve bir çok yerde eğilim son yıllarda daha fazla özelleşme yönündedir. Bazı durumlarda ebeveynlerin kamu okullarına alternatif bir okula sahip olmaları iyi olabilir. Fakat, asla bireysel olarak ailelerin maddi güçleri çocukların okullaşma olanaklarında belirleyici olmamalıdır. Sonuç olarak, öğretmen sendikaları olarak bizler tüm çocuklara eşit olanaklar sağlanmasında DAYATMAK zorundayız.

Fakat hiçbir ülke sınırsız kaynaklara sahip değildir. Doğal olarak, bundan dolayı bezler de gerekli öncelikler hakkındaki tartışmalarda yer almak zorundayız. Bu öğretmenler için ölümsüz bir açmazdır. Burada yetkililerin ödenekler yoluyla sağladıkları, bizim mesleki olarak gerekli gördüğümüz olanaklar ve genel yapı doğruluğu yada yanlışlığına bakmadan yapmayı istediğimiz şeyler arasında bir hat çizmesinin gerekliliğidir.

Bu açmaza şüphesiz kesin bir cevap vermenin olası olduğuna inanıyorum. Fakat temel durum "Çalışanlara sağlanan olanaklar mesleki olarak yaptığımız iyi-kalifiye işin uzantısı" olanağından çok uzak bir nokta olmadığını belirlemektedir.

Bu kavramlarla ben Danimarka' da öğretim kalitesi ve kaynaklar arasında varolan bağlantılarla ilgili düşüncelerden bazıları için açıklamada bulunmaya çalıştım. Bir ülkeden diğerine farklılıkların çok fazla olduğuna ve bu nedenle bir ülkedeki deneyimin doğrudan başka bir ülkeye aktarılamayacağına inanıyorum. Fakat, ben aynı zamanda biliyorum ki; önemli bir iş olarak öğretmenler daha iyi bir toplum, daha fazla adalet, özgürlük ve demokrasinin yaratılması için ortak bir görüş kazandırmakta sorumluluğa sahiptirler. Umarım benim sözlerim yapıcı tartışmalar ve tartışmalarımıza yeni açılımlar sunmak için katkıda bulunmuştur.

Değerli meslektaşlarım, sizlere başarılı bir kurultay diliyorum.